

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 643.

CHICAGO, ILL., dne 8. januarja (January 8), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upraviništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

VEČ NAUKA—VEČ IZOBRAZBE.

Nositi vodo v morje je nehvaležno opravilo. Govoriti še danes, da je prišel med delavstvo nov duh, je podobno takemu delu. Le kdor je popolnoma slep ali pa ima nepremagljivo željo, da bi preslepil samega sebe, more tajiti novo mišljenje in čustvovanje med delavskimi masami. In za vsakogar bi bilo dobro priznati to resnico, pa naj je komu vseč ali pa ne. Tudi zastopniki sedanjega reda, ki mislijo, da je v delavski nezadovoljnosti nesreča, ne ravnajo pametno — niti svojega stališča ne — če skušajo ves nepokoj in vsako gibanje pripisati le peščici agitatorjev. Ako mislijo res — in nekateri med njimi mislijo tako — da je treba ohraniti sedanji takozvani red v interesu kulture in podobnih etičnih interesov — tedaj izkazujejo svojim idealom najslabšo službo, ker dosegajo z reakcionarnimi metodami in persekucijami absolutno nasprotno učinke. Reakcija je še vselej rodila strasten odpor in pospešila prav to, kar se je hotelo preprečiti, le navadno v ostrejših in nevarnejših oblikah, kakor če se ne bi oviral naravni razvoj.

Kdor ne razume dandanes, da je v vsem življenju človeštva stalen razvoj, ki nasprotuje vsakemu zaostajanju in okoščevanju, nima pravzaprav nobene pravice stopati v javno življenje, ker mu manjka za to najprimitivnejša kvalifikacija. Kdor pa se je postavil v javno življenje, se more tudi potruditi, da spozna njega iminentne zakone, in tedaj mora razumeti, da je po vojni moralo priti nekaj novega med ljudstvo in da se mora s tem računati kot z gotovim faktorjem, ki je odvisen od vse drugačnih in močnejših sil, kot so posamezni modri ali nemo-dri propagandisti. Nov čas prinaša nove potrebe in s temi je treba računati. Kdor tega ne stori, postane na ta ali oni način žrtev nerazumljenega časa.

Delavstvo se je izpremenilo. Ali tudi v delavskih vrstah samih se ne razmišlja dovolj o tem. Veliko glasnejše govore strasti, kakor trezni razum. Velika je volja, ali vse drugo je vprašanje, koliko je moči. Silno je pričakovanje, ali malo je spoznanja pótov in sredstev, da se doseže cilj, o katerem se več sanja nego zna.

Razveseljivo je, da se je med delavstvom zbudila samozavest in s tem spoštovanje samega sebe in svojega dela. Prav tega je v preteklosti največ manjkalo in zato je delavstvo mnogo manj doseglo, nego bi se bilo vjemalo z njegovim pomenom v družbi in v produkcijskem procesu. Ali ker je ta samozavest prišla precej nenadoma in ne kot produkt razumnega razvoja in spoznavanja, so tudi po-

sledice te samozavesti primerne hipni potrebuji. Na tisoče je delavcev, ki niso hoteli včeraj ničesar slišati o delavski organizaciji, o delavski politiki, o ciljih in nalogah delavskega razreda, danes pa bi radi z enim samim skokom dosegli vse, v kar niso včeraj niti verjeli. Ljudje, ki ne bi bili pred enim letom zaupali ne sebi ne svojim tovarišem, da morejo voditi najskromnejšo strokovno organizacijo ali majhno konsumno društvo, govore sedaj o diktaturi proletariata, o sovjetih, o delavski republiki kakor da so to najenostavnejše reči pod solncem.

To duševno razpoloženje je abnormalno, toda razumljivo je, in tako bi bilo tudi če ne bi bilo nobenih komunističnih in komunistično delavskih organizacij, nobenih radikalnih agitatorjev in nobenih utopistov. Ali če so vladajoči kratkovidni na eno stran in ne razumejo časa, pa mislijo, da je mogoče obrniti kazala na uri razvoja s silo, ne bi smelo delavstvo vztrajati v fatalizmu, ki je obsežen v radikalnih in hiperradikalnih frazah.

Dobro in koristno je, da se delavstvo drami. Toda če je samozavest lepa, vendar ni z njo opravljeno vse. Vredna je le toliko, kolikor zna delavstvo z njo opraviti. In doslej ni napravilo baš veliko. Krivo je pred vsem to, da je v prvem navdušenju začelo verjeti v nekakšne čudeže. Včeraj se mu je zdelo vse obupno, danes misli vsak posameznik, da mora jutri priti veliki preobrat — kakor da je revolucija čakala le nanj in se mora izvršiti tisti trenotek, ko je on postal revolucionaren.

Ta prikazen ni neznana nobenemu praktičnemu organizatorju. Vedno so novi člani v organizaciji najbolj "navdušeni." Vedno se jim zdi, da morajo naenkrat vsi misliti tako kakor oni, dasi so še pred štiriindvajsetimi urami verjeli, da je ogromna množina enako brezbrizna kakor oni.

Čas pa vendar ne stoji in kakor minevajo dnevi, morajo spoznati, da se čudeži ne gode in da ne prilete pečeni golobi v usta. Napovedovane svetovne revolucije ni bilo in v resnici postaja od dne do dne manj verjetna. Za tako revolucijo je treba nekoliko pogojev, in kdo noče varati mas, mora pošteno priznati, da jih ni. Treba bo torej namesto fatalističnega pričakovanja nekaj drugega, in to more biti le sistematično delo, če naj ne ostane vsa prebujena samozavest neplodna in če naj ne zaspi, kakor se je zbudila.

Delavstvo ima zaupanje v sebe, kakršnega še ni imelo. Mogoče je danes z njim govoriti o rečeh, ki so mu bile včasih s sedmimi pečati zapečatenene. Veli-

ke njegove množice verujejo v možnost socialističnega uresničenja. Mogoče se jim zdi, da postane delavec popoln človek in preneha biti razredno bitje. Socializacija, nacionalizacija, kolektivna produkcija, kooperacija, industrijalna demokracija, vse to se jim ne vidi več kakor bajka. Toda naposled se bo treba vendar vprašati, kako se more priti do vseh takih lepih reči, ki jih le noče noben bog prnesti kot darilo izmučenemu ljudstvu.

Visoke cilje ima delavstvo in začelo je zaupno upirati oči vanje. Ali treba je povedati trdo resnico, da se cilji dosežejo tem težje, čim večji in višji so. Ni dovolj, da verjame delavstvo v svojo bodočo slavo, ampak vedeti mora tudi, kako jo doseči in vzdržati. In medtem, ko postaja na eni strani veliko, ostaja na drugi tako majhno, da je razlika med tem, kar je v njem velikega in kar je majhnega, naravnost groteskna.

Svet bi delavstvo rado dobilo v svoje roke. Prav tisti proletarec, ki je popolnoma prepričan, da je to mogoče, pa pogostoma stoka, da je njegovo časopisje "previsoko" pisano in da ga ne more razumeti.

Ali mislite, da more tako delavstvo res voditi svet? Če je pretežno pridobiti si toliko znanja, da bi postalo delavsko časopisje razumljivo, kako naj si tedaj isto delavstvo pridobi toliko znanja, da bo razumelo zapletena gospodarska vprašanja, da bo znalo voditi produkcijo, urejati distribucijo, ravnati promet, snovati nova podjetja, skratka imeti svet v svojih rokah?

Delavstvo ima res zgodovinsko nalogo, da reorganizira družbo na boljši podlagi. Ali to se ne izvede z deklamacijami in z mogočnimi besedami. Dokler ne bo delavstvo imelo vseh sposobnosti za to, tudi ne bo nič resničnega doseglo. Ne da bi delavstvo imelo naravnih darov za tako delo. Delavec je ustvarjen iz enakega testa kakor drugi ljudje. V glavi ima možgane, oči, ušesa in vse, kar je potrebno, da gleda, sliši in razumeva, je njegovo. Ampak vse to je treba razviti, da bo v najpopolnejši meri služilo svojim namenom. Nič ni treba, da ostane delavec neveden. Ampak dokler je neveden, si mora to priznavati, ker je to prvi pogoj, da se bo lotil svojega izpolnjevanja. Ali če se mu že prve naloge zde pretežke, tedaj je kratkoma izključeno, da bi mogel postati sposoben za večje in težje. Ako je delavec pridobil samozavest, mora sam sebi verjeti, da se more kaj naučiti. Tedaj pa ne sme ob prvi težavi zastokati, da mu je to in to pretežko. Uresničil bi rad socializem. Dobro. Ampak da ga more uresničiti, ga mora pred vsem poznati, in ker ga doslej še ni poznal, mu ostaja edina pot, da se ga nauči.

Nauka je treba v prvi vrsti. Učiti se moramo tega, česar potrebujemo, brez obzira na to, ali se nam zdi lahko ali težko. Če se nam pa že nekoliko čitanja zdi pretežko in nimamo sami v sebi toliko zaupanja, da bi premagali nekoliko prvotnih ovir, če ne verjamemo sami sebi, da se moremo naučiti toliko, kolikor se je naučilo na tisoče drugih, tedaj

ne govorimo o visokih ciljeh in o svojem odrešenju. Bolje pa je, da verujemo v cilje in v odrešenje in v svojo moč, pa da se zato lotimo dela, brez katerega ne more biti uspeha. Tudi otroku v šoli je abeceda težka, ali če se te ne nauči, ne pride nikamor naprej. A mnogo jih je, ki jim je abeceda delala neznanse preglavice, ker se pa niso dali uplašiti, so postali učenjaki in luči sveta.

Ing. Jindřich Fleischner:

Debate o socializaciji.

(Zadnjič smo poročali, kaj je prezident českoslovaške republike Masaryk v svoji obletni poslanici dejal o problemu socializacije. V češkem časopisju se razvija o tem vprašanju obširna in zanimiva debata, ki bo nedvomno pomagala, da se razjasni vprašanje, ki je vse bolj zapleteno, kot se v nekaterih krogih navadno misli. Bilo bi dobro, če bi se razvilo tudi drugod več takih razprav, kajti le na ta način bi se prišlo do stvarnega razumevanja, katerega ni nič preveč in katerega ne more nadomestiti površno radikaliziranje ali neutemeljeno obljubovanje. V naslednjem podajamo članek, ki ga je v praškem "Pravo Lidu" objavil inženir Fleischner o predmetu).

Prezident Masaryk je dejal v svoji poslanici, da zahteva problem socializacije zelo resno in iskreno premišljevanje. Po mnenju Masaryka je naloga delavskih zastopnikov, da izdelajo podroben program socializacije, kakor izhaja iz tendence dobe, ki je porodila duha socialnih reform.

Delovni zbor tehnikov pri socialno demokratični stranki (na Češkem), zavedajoč se te važne dolžnosti dobe, je sklical že 7. avgusta na iniciativo ministra za javna dela sodruga Hampla prvi zaupen sestanek vseh socialnih politikov stranke in drugih socialnih strank, in je dal na program diskusijo o socializaciji. Prvemu posvetovanju je sledilo že 25. avgusta drugo, in oba sestanka, katerih se je udeležil tudi minister Hampl, sta pokazala, kako resno pojmujejo delovni ljudje naše stranke probleme socializacije in kako se krijejo nazoni večine tistih, ki so se udeležili debat, z mislimi prezidenta, izraženimi v njegovi poslanici.

Ako podajam tukaj glavne nazore, izrečene na teh posvetovanjih, ne navajam nekaterih različnih mnenj zato, ker niso izpremenila enotnega značaja diskusije in so se ločila glede na obliko in na postop socializacije v posameznih panogah produkcije. Kot glavno merilo za vsako socializacijo se je označevalo zvišanje produktivnosti človeškega dela, in tega čisto tehničnega nazora niso izrekli le tehniki, ampak tudi politični in strokovni delavci stranke. Tretje posvetovanje, ki se je vršilo začetkom septembra, se je bavilo s specialnim vprašanjem socializiranja finančnega kapitala.

V dobi zmagovite politične demokracije je privatno mezdno gospodarstvo izgubilo vsako moralno opravičenost. Zvišanja delovne produktivnosti, ki

je vsled vojne padla, ne dosežemo brez znatnega socialnega izpolnjenja produkcije poleg tehničnega napredka, ki je tekom vojne slavil tako žalostne trimfe.

Politična revolucija ne sme ostati brez primerne gospodarske evolucije. Zastarelo kapitalistično gospodarstvo se mora prilagoditi novim političnim in socialnim razmeram. Organiziranim silam vseh razredov moderne demokracije se mora odkazati tisti prostor v gospodarski organizaciji, ki ga zahteva ne le zvišanje produktivnosti, ampak tudi rastoča samozavest delavnih mas. Z zahtevami vseh udeležencev delovnega napredka se je treba pravično pobotati, če naj se produktivnost pomnoži in če naj delo preneha biti prokletstvo za človeštvo.

Toda socializacija kot neizogibna zahteva dobe je čisto gospodarski problem in nikakor ne političen in je zaradi tega vprašanje notranjega socialnega in organizacijskega razvoja znatno zloženega gospodarskega mehanizma. Uresničenja trajne in globoke socializacije ne dosežemo torej z izrabo naše sedanje politične moči, ki jo je delavstvo doseglo s politično povojno revolucijo. Njegovega današnjega deleža moči ne dosega doslej primeren delež odgovornosti (vse to velja v prvi vrsti za Česko); tudi še ni strokovno dovolj zrelo, da bi brez drugih doseglo tisto stopinja socializacije, ki bi se vjemala z njegovo sedanjo politično močjo in ki bi jo z nasiljem doseglo, toda trajno ne ohranilo. Komunizem, ki se ne ozira na komplikacije sedanje produkcijske tehnike, omaga prej ali slej pod težo organizacijskih, znanstvenih in tehničnih problemov kompliciranega razvoja modernega gospodarstva in prinese s sabo novo okrepanje kapitalistične reakcije in oddaljenje resnične socializacije. Z nasilstvom ne dosežemo trajnega in zdravega socialnega gospodarstva, ki pa ne leži izven dosega postopnega razvoja. Zdrava socializacija se doseže le s sodelovanjem vseh udeležencev produkcijskega napredka in v soglasju z vsem mednarodnim gospodarstvom svetovnih trgov.

Delavstvo je danes v tej meri zrelo za socializacijo, da ne pretrpi več meznega sistema, enako pa ne prenese niti nevarnih eksperimentov, ki pomenijo na sedanjem, od vojne bolnem gospodarstvu še večji riziko, kakor na zdravem predvojnem telesu.

S socializacijo moramo doseči tehnično, pred vojno doseženo produktivnost. To dosežemo z uzakonitvijo dovršenejših oblik, s sodelovanjem proletariata pri vodstvu sedanjih kapitalističnih podjetij in s postopno razlastitvijo kapitala, ki ni udeležen v produkciji in ni odgovoren za delo. Te zakonite oblike morajo dovesti ne le popolnejše plove, kakor dosedanji pravni red, ki varuje pred vsemčisto kapitalistično gospodarstvo, ampak morajo tudi dvigati delavčevo veselje do dela in morajo podajati delu globokejši pomen. Te oblike se ne smejo iskati kot izhod iz sedanje bede, ampak kot posledica povsem novega socialnega nazora o delu. Danes je treba iskati obliko gospodarskega reda svobodnega, radostnega in dobrovoljnega sodelovanja

vseh faktorjev, ki so udeleženi pri gospodarstvu: Dela in kapitala, četudi se s tem za nekaj časa podaljša življenje kapitalističnega reda kot predhodnjega stanja, preden nastopi namesto kapitala nova sila kot izraz novega prava delavne demokracije, podjetnih in izučenih ljudi dela.

Socializacija zahteva torej predvsem novo orientiranje delavnih ljudi glede na nazor o delu. Namesto prisilnega dela in dela po naročilu kapitalističnega reda hoče doseči delo kot moralno dolžnost razvoja v človeku vloženi prirodnih sposobnosti v prid celoti.

Kapitalistična podjetja morajo bistveno izpremeniti delovno organizacijo, tehniko in moralo, preden zamenja lastnike, če naj povišajo produktivnost med sedanjo stopnjo. S socializacijo dosežemo le postopno demokratizacijo sodelovanja v podjetjih. Izjemno pospešene socializacije se je mogoče podstopiti le v podjetjih, kjer se ne udeležuje lastnik produkcije drugače kakor s kapitalom, in kjer obdeluje podjetje izčrpavano prirodno bogastvo naroda, se brez strahu lahko razlasti kapital posameznika.

Iz teh nazorov izhaja, da je v sedanjih izjemnih razmerah mogoče priporočiti mešane oblike javno privatnega podjetništva, brez strahu, da bi povzročili potrese in znižali produktivnost podjetij.

Zastopniki delavcev morajo dobiti v upravi tisti delež, ki ga zahteva zvišana produktivnost njih dela. Tedaj bo delavstvo imelo možnost, da dobi pravi nazor o mehanizmu podjetij, da se odvadi prezirati neizogibne delavce z glavo in tudi podjetnike, ki riskirajo svoje imetje v podjetju, oni pa dobe v delavskih zastopnikih posredovalce za povečanje discipline v podjetju, ki prisilijo posameznike, izogibajoče se delu, na večjo delavnost.

Delavski sveti ne smejo biti politična zastopstva delavcev, temveč njih gospodarski branitelji, odgovornimi za razvoj podjetja in s tem tudi za gospodarski razvoj naroda. To morajo biti najboljše strokovnjaki, poznavaoči sedanje kapitalistične podjetništvo, in sposobni, da pomagajo za njega razvoj v popolnejše socialistično podjetje.

Ne gre le za voljo, da se socializira, ampak za sposobnost vsakega posameznega udeleženca v produkcijskem razvoju, da dela bolj socialno, s popolno odgovornostjo za uspeh dela — svojega in celokupnega. Zato je socializacija pretežno vprašanje vzgoje in pouka, delavske izobrazbe, dozorevanja do socializacije.

Delo socializacije ni le stvar delavstva, ampak vsega naroda. Zato je odgovornost vsakega posameznika in vsakega razreda prevelika, da bi mogla katerakoli stran priporočati prenagljene eksperimente izven okvirja svetovnega mednarodnega gospodarskega razvoja.

Nezadovoljnosti mas s to socializacijo "na obroke" je treba postaviti plot s temeljitim poukom o veliki resnosti in globokih posledicah vsake, tudi najmanjše izpremembe v gospodarskem napredovanju naroda za posameznika in za celoto.

Ne poizkušajmo dražiti ljudstvo z novimi neizpolnjenimi programi daleke bodočnosti, ampak navajajmo ga na praktične, že danes dosežne in brez nevarnosti mogoče organizacijske reforme pri gospodarskem sodelovanju. Kooperacija s kapitalom in s postopnim dozorevanjem delavstva za popolnejšo in vse popolnejšo socializacijo podjetij.

Prohibicija.

Dne 16. januarja stopi v veljavo konstitucionalna prohibicija v Zedinjenih državah, kar pomeni, da postane tega dne vsa dežela teoretično "suha". Kako bo s stvarjo v praksi, je drugo vprašanje. Fanatiki posušitve mislijo, da pojde stvar, zlasti če se dodajo še dovolj stroge naredbe za preiskavanje hiš, za zasledovanje krivcev in za zator nelegalnega izdelovanja in prodaje alkoholnih pijač. Drugi ljudje imajo različno mnenje in marsikdo misli, da je eno skleniti zakon, drugo pa izsiliti njega izvršitev. Če bi bilo tako enostavno praktično odstraniti opojne užitke, kakor sprejeti zakon, bi se konstitucionalna prohibicija lahko pozdravila. Ni sicer dvoma, da povzroči marsikomu velike težave, kajti odvaditi se zmernega pitja je v mnogih slučajih še veliko bolj sitno, kakor iznebiti se pijančevanja, in ljudem, ki so bili od mladih nog vajeni pijač, prizadene prisilna popolna abstinenca lahko hude bridkosti. Toda take ugodnosti za posameznike so tudi v drugih slučajih pogostoma neizogibne in se morajo v interesu skupnosti vzeti v kup. Če bi bilo res gotovo, da se more z nacionalno prohibicijo odpraviti zlo pijančevanja, bi bil ukrep dober, brez obzira na momentane posledice za posamezne kroge. Toda prav to je nad vse dvomljivo vprašanje, o katerem se je moglo doslej pač ugibati, na katero pa ni bilo nobenega zanesljivega odgovora.

Prohibicionisti verujejo v svoj absoluten uspeh svoje akcije. Ali za to vero nimajo nikjer drugod podlage, kakor v spekulaciji. Oni "mislijo", da pojde tako, kakor žele, da bi šlo. Pozabili so pa, da je razlika med misljenjem in znanjem. Misлити se še ne pravi vedeti. In kako učinkuje prohibicija, ne vedo in ne morejo vedeti, ker jim manjka izkušenj za to. Prohibicionisti niso edini podvrženi takim pomotam. Dobro bi bilo spoznati, da so take napake v našem kongresu zelo navadne in da je zaradi tega uspešnost velikega dela vsega našega zakonodajstva zelo problematična. Veliko število zakonov se izdeluje spekulativno, ne pa na podlagi izkušenj. In kadar pridejo v prakso, se pogostoma izkaže, da se ta močno razlikuje od teorije, že zato, ker tiči v njej množina momentov, na katere fabrikanti zakonov niso mislili in jia zaradi tega tudi niso jemali v poštev. Taki prezrti momenti pa učinkujejo lahko tako, da postane vse, kar se je sklenilo, iluzorično. Neštetokrat slišimo, da je naša dežela neprimerno bolj praktična od Evrope. V mnogih ozirih je to resnično. Nikakor pa ni v vseh, in zlasti v legislaturi je večasi zelo nesrečna. Nič ne pomaga, če se označujejo take bese-

de za "neamerikanske". Veliko manj ameriškansko je spoznavati hibe v deželi, pa molčati in pustiti, da se vkoreninijo in še nadalje škodljivo učinkujejo. Veliko bolj ameriškansko je upozarjati na take napake in delati na to, da se odpravijo. Narodu ni nič pomagano, če se odobrava vse, kar je, le zato, ker je, ali pa zato, ker odobrava to kakšna organizacija, ki si uzurpira ameriško ime in se ponaša, kakor da bi bilo s tem sankcionirano vse, kar počenja.

Dr. Maks Henius, načelnik Wahl-Heniusovega zavoda za analitično kemijo in priznan strokovnjak za alkoholne derivative, je pogledal na vprašanje prohibicije z oči znastvenika in je prišel do zaključka, da nima Amerika nikakor zadostnih izkušenj glede na prohibicijo. "Prohibicija ni imela nikoli resne preizkušnje v Ameriki in nikdar ni bila do kosti suha država resnično suha. Zatorej ne vemo, ali se obnese zakon o prohibiciji ali ne", pravi dr. Henius. Kot strokovnjak pa hoče postopati empirično in zahteva izkušenj. To je nekaj drugega, kakor postopanje politikov. Ker ni našel izkušenj v Ameriki, jih je šel iskat tja, kjer jih imajo več. Šel je v skandinavske dežele. Norveška in Švedska imata konstitucionalno prohibicijo in tam je omenjeni strokovnjak študiral razmere tri mesece. Njegovi rezultati niso nikakor taki, da bi dajali prohibicionistom mnogo upanja. Henius sodi, da se bodo v prihodnjih mesecih zelo pomnožile tragedije, ki izvirajo iz uživanja močnih nadomestil za alkoholne pijače in temelji to mnenje na enakih posledicah, ki jih je imela prohibicija v Skandinaviji.

Na Norveškem je Henius opazil, da so piveci po uvedbi nacionalne prohibicije našli najnevarnejša nadomestila v lesnem alkoholu, v patentnih medicinah, v raznih tonikah in podobnih preparatih, v žitnem alkoholu i. t. d. Živila, ki naj bi se uživala po malih žličicah, pijo ljudje v največjih kvantitetah, in posledice so smrtni slučajji na debelo, oslepljenja, samomori, umori i. t. d. Tam ni nič pomagalo, da se je prepovedala prodaja lesnega alkohola, in Henius misli, da ne bo niti tukaj pomagalo. Precenen je in prelahko ga je dobiti, in dokler ne bo ustavljena vsaka industrija, ki rabi alkohol za kemične namene, ostane lesni alkohol trajna nevarnost. Norveški prohibicijski zakon dovoljuje 12 odstotna vina in žganja, a vendar so bile njegove posledice tako slabe, da so pri zadnjih volitvah za storting dobili ogromno večino tisti kandidati, ki so obljubili, da bodo glasovali za odpravo prohibicijskega zakona. Uspeh tega zakona je bil enostavno ta, da je iz vsakega prejšnjega piveca napravil kršitelja zakona. Na tisoče hiš ima svoje male kuhinjske distiljerije, kjer se izdeluje najnevarnejše kuhe iz lesnega alkohola, nečistega žitnega alkohola, netilnega alkohola, oljnega fuza in drugih kemičnih snovi brez vsakega čiščenja ali denaturaliziranja. Hoteči uničiti eno zlo, so Norvežani na ta način ustvarili drugo, še hujše, in posledica je mogočno gibanje proti prohibiciji. Na Švedskem preskrbi zakon vsakemu državljanu, ki želi to, en kvort pijače na mesec, a tudi tukaj je opaziti uživanje strupenih pijač.

Norveška je dvajset let izdelovala brezdavčno lahko pivo — specialno 2,75 odstotno — in tudi abstinenčna društva niso zahtevala odprave tega piva.

Henius meni: Dokler se bodo v Združenih Državah izdelovale dišave, šelaki, barvila in politure, patentne medicine in toniki, bo alkohol dosežen nevednim ljudem, ki bodo tyegali svoje življenje, tudi če bodo poznali nevarnost, z enostavno nado igralca, da ne bo med tistimi, ki jih zadene nesreča.

Precej takih posledic, ki jih omenja odlični kemičar, je prohibicija že imela v Zedinjenih Državah. Zadnje čase je bilo v časopisih mnogo poročilih o smrtih slučajih vsled uživanja lesnega alkohola. Vsak tak slučaj ne pride v javnost, in če bi se vsak sporočil, bi se morale priznati, da je položaj resnično kritičen. Na prstih se lahko izračuna, da bo še slabše, kadar pride nacionalna konstitucionalna prohibicija v veljavo. In tedaj se bo tudi tukaj lahko reklo, da se je ubilo eno zlo z drugim, še hujšim. Česar niso mogli z nasilnimi sredstvi preprečiti v Skandinaviji, ne bodo preprečili niti v Ameriki. In zato bi bilo pametno, da se o stvari trezno razmišlja, dokler ni prepozno. Boj zoper pijančevanje je gotovo potreben. Da je prekomerno uživanje alkoholnih pijač ne le individualno, ampak tudi socialno škodljivo, je že tako dognana resnica, da je odveč o tem še govoriti. Ali tudi tukaj je vprašanje, s kakšnimi sredstvi se najboljše doseže cilj. Če bi bila prohibicija tako sredstvo, če bi se z njo res odpravilo pijančevanje, tedaj bi bila prohibicija dobra. Če so pa njene posledice take, kakor jih slika Henius, tedaj je slaba in treba je poiskati drugo sredstvo. Po našem prepričanju mora ostati vsaka prohibicija brezuspešna brez predidne temeljite ljudske izobrazbe, pri kateri mora tudi sistematičen pouk o škodljivosti alkohola igrati večjo vlogo kakor doslej. Brez takega temelja bo samo legislaturno postopanje zidanje na pesku in bo resen boj zoper pijančevanje bolj oviralo kakor pospeševalo.

Stranke.

V Južni Carolini in še v nekaterih drugih krajih so demokratje nezadovoljni z Wilsonovo politiko. Razočarala jih je. Opozicija v demokratični stranki se oglašča že dlje časa. Zlasti od lanskega leta sem so malkontenti v stranki začeli javno napadati Wilsona. Imenovali so ga celo socialist, in to je pač najhujše, kar se mu moglo zgoditi. Žugali so mu tudi, da ga strmoglavijo. Zakaj so tako hudi nanj, se ne more povedati z eno besedo. Razlogi so različni. Eden ima ta vzrok, drugi ima drugega. Najmočnejši moment je pač ta, da jim ni dovolj reakcionaren. To se seveda ne pove naravnost, ker ni lepo slišati. Ali pod različnimi pretvezami tiči vendar največ to: Tupatam igrajo seveda tudi osebnosti svojo vlogo.

Sedaj groze ti demokratje, da prestopijo v republikanski tabor. In republikanci trdijo, da porazijo pri jesenskih volitvah demokrate popolnoma. Nekateri demokratje, ki so se že po zadnjih volitvah

ustrášili, verjamejo to in so prav zaradi tega spoznali, da je njih pravo mesto v republikanski stranki. Mandat od republikancev je vsekakor še boljši, kakor poraz pri volitvah — vsaj za profesionalne politike.

Nič ni presenetljivega v tem procesu. Menjati srajco ali menjati politično pripadnost je v meščanskih političnih krogih precej vse eno. Vsak čas doživi človek kaj takega. Nekateri politiki po poklicu so pravi virtuozni v tem. Lahko se ponašajo, da so prebredli že vse stranke, kar jih je v deželi in da so naposled prišli gladko zopet tja, kjer so pred mnogimi leti začeli. Če bodo še dovolj dolgo živeli, lahko ponove ves kolovrat iznova.

Veled tega preskakovanja, kateremu slede pogostoma tudi volilci, prehaja težišče skoraj po nekakšnem pravilu iz stranke v stranko. Republikanci mislijo že na podlagi tega menjavanja, da je potekla redna doba demokratov in da prihajajo sedaj oni zopet avtomatično na vrsto. Podobno misli tudi mnogo topih volilcev, ki žele le izpremembe, ne da bi se vprašali, kakšna bi morala biti izprememba, da bi kaj zalegla in pomagala. Demokratična politika jim ni prinesla, kar so pričakovali, pa hočejo sedaj zopet kaj drugega. Kako je bilo prej pod republikansko administracijo, so še pozabili. Če bodo obljube republikancev dovolj lepe, bo vse v redu, dasi se niso volilne obljube še nikdar izpolnile.

Prvič so republikanci premagali demokrate pri narodnih volitvah leta 1860. Takrat je stvar imela svoj pomen. Demokratje so večinoma reprezentirali južne države in njih načela, to je pred vsem ohranitev suženstva. Republikanska stranka je stopila na bojišče z geslom proti suženstvu. Lincoln je postal nje voditelj. Demokratje so predstavljali konservativnost, prehajočo v reakcionarnost. Proti temu je bila republikanska stranka tedaj stranka napredka, seveda kapitalističnega napredka. Ker je bil kapitalizem tedaj v Ameriki še zelo mlad, se to ni močno opazalo. Marsikateri republikanec se tega tudi ni zavedal. Lincoln sam je šele v poznejših časih zaslužil, kakšen razvoj se pripravlja. Vsekakor je šlo v prvih časih za boj proti južnemu fevdalizmu, katerega ni mladi industrijalizem mogel prenašati.

Slava republikanske stranke ni bila dolgotrajna. Takoj po civilni vojni je bankrotirala. Tedaj je politika v deželi postala prava gugalnica. Zdaj je bila na površju ena stranka, zdaj druga. Leta 1884 so mislili volilci postaviti republikansko stranko zopet v zapeček in so izvolili demokrata Grover Clevelanda za prezidenta. Že leta 1888 so se vrnili v republikanski tabor. Leta 1912 so zopet obrnili in zvolili demokratično administracijo. Če bo letos duševnost volilcev tako globoka kakor v preteklosti, se lahko zgodi, da gugalnica zopet zaguga na drugo stran in da dobe republikanci večino.

Potem se bo ponavljalo, kar se je godilo doslej. Nekaj časa bodo volilci čakali na izpolnitev volilnih obljub, polagoma bodo spoznali, da so zopet opeharjeni in se bodo uezili nad republikanci, si- cer bo pa zopet vse po starem.

Med demokrati in republikanci je nekaj različne. Nesmiselno bi bilo trditi, da so si v vsem popolnoma enaki. Bistveno so republikanci zavednejši reprezentanti velikega kapitala. Vsaj o njih voditeljih se to lahko pravi. Med njihovimi manjšimi bogovi je seveda dovolj takih, ki sami ne vedo, zakaj da so pravzaprav republikanci in bi bili prav tako lahko tudi demokratje. Zadnji pa so zastopniki manjšega kapitala in srednjih slojev. Ljudska stranka ni ne ena ne druga in za prave potrebe delavstva ne more nastopiti niti prva niti druga. Nemogoče je to že zaradi tega, ker ne more nihče služiti dvema gospodarjema. Interesi enega razreda v sedanji družbi se ne vjemajo z interesi drugega, in kdor zastopa ene, ne more zastopati drugih. Zaradi tega so rezultati dosedanjih volitev za delavstvo vedno enaki. Politično gospodarski boji se vodijo za interese multimilijonarjev na eni in za one manjših konkurentov na drugi strani, pri čemer mora delavstvo ostati prazen rok. Nič ni torej nelogičnega, da niso zakoni, ki jih sklepajo na tak način izvoljeni kongresi in legislature, delavstvu bistveno koristni in da jih razlagajo sodišča v praksi v prid višjim razredom. Volilci so sami tako hoteli, ko so glasovali za stranke nasprotnih interesov, pa nima jo zameriti nikomur drugemu kakor sami sebi. Večina odločuje, in če voli večina volilcev kapitalistične kandidate, mora potem sprejeti tudi kapitalistično politiko.

Ali bo tudi letos tako? . . . Če ne spoznajo delavske mase, da je volilni listek njih najvažnejše orožje in če se ne nauče, kakšne so bistvene razlike med strankami, lahko zamenjajo republikanci demokrate, sicer pa mora ostati vse pri starem. Če hočejo resnično izpremembo, morajo zapustiti dosedanja pota in nastopiti pri volitvah samostalno. Ali za to je treba priprave in če ne bodo pred volitvami dovolj organizirani za to nalogo, bo vse brezuspešno. Organizacije je treba, da se razširi politično spoznanje, da se more izvršiti potrebna agitacija, da se more opraviti volilno delo sistematično, da se morejo proti argumentom nasprotnikov postaviti boljši argumenti, skratka, da se more doseči uspeh. In zato je neizogibno, da se volilci oklenejo tistih organizacij, s katerimi se more opraviti to delo. Za jugoslovanske delavce je edino mesto v klubih Jugoslovanske Socialistične Zveze, kjer najdejo pouka, kjer zbero svoje moči in kjer se lahko pripravijo, da ne bodo na volišču opeharjeni, kakor so bili že dostikrat. Z agitacijo za organiziranje se pa ne sme čakati do jeseni, kajti kdor pride zadnje uro, pride gotovo prepozno.

Pogoni za takozvanimi radikali se nadaljujejo po vsej Ameriki. Dnevni časopisi prinašajo o tem dolga poročila in večinoma imajo že popolnoma utrjeno mnenje o stvari. Zdi se nam, da bi bilo treba vendar počakati vsaj na zaslišanje obdolženih. Niti morilca ni mogoče obsoditi, dokler ni imel prilike za zagovor. Pri vsaki obtožbi je mogoča zmota in kdor prehitro sodi, je že pogostoma krivo sodil.

Japonsko jim dela skrbi.

Japonska politika leze Franciji polagoma za nohte. Medtem ko je nekdanj klic o "rumeni nevarnosti" prihajal iz Nemčije, kjer je bivši kajzer najbolj naglašal japonsko grožnjo, obhaja sedaj podoben strah Francoze in celo konservativni "Matin", ki je presojal politični položaj vedno le s strankarskega stališča, se prijemlje sedaj za glavo in vprašuje, kaj se bo izleglo na daljnem vzhodu.

Ameriški dopisnik Robert J. Prew poroča o tem: "Francija zasleduje z največjo paznostjo japonsko trdovratno stremljenje, da pograbi Sibirijo za vrat, in veliko zanimanje je zbudil članek v Mattinu, ki ni naklonjen Japonski. Članek naglašja, da je po enem letu previdne diplomacije Japonska dosegla svoj cilj, da je sama v Sibiriji.

Novica, da prepuščajo Zedinjene Države Japonski prosto roko v Sibiriji — pravi članek — ni izzvala toliko paznosti, kot bi bila zaslužila. To je velik dogodek v razvoju zgodovine. Strah pred boljševidom je podal Japonski nadvlado, ki je ni mogla doseči ne s svojimi zmagami v japonsko-ruski vojni, ne s pogajanji z zavezniki tekom evropske vojne.

Dočim imajo Zedinjene Države eno obrežje Pacifika, zaseda Japonska drugo obrežje. Ne le to, ampak namenjeno mu je tudi, da bo igralo veliko vlogo v evropski politiki, zakaj Sibirija pomeni strateško zaščito za vzhodno Evropo. Japonsko ima torej svojo Kanado.

Sibirija, ki ima v pašnikih, v obdelani zemlji in v rudninah neskončno večje vire, kot se splošno misli, se prav lahko smatra za azijsko Kanado. Sama altajska pokrajina je druga Manitoba. To je velika živinorejska dežela in njene gore imajo toliko bogastva kolikor Ural. Tudi prekobajkalska Sibirija, katere prometne zveze kontrolira sedaj Japonsko, ima neizmerna prirodna bogastva. Nadalje meji s Sibirijo Mandžurija, ki ima gospodarske možnosti, s katerimi se more meriti le malo dežela.

Japonsko kontrolira sedaj ogromne plove v vzhodni Sibiriji, Mongoliji, Mandžuriji in v Šantungu — 2.000.000 četvornih kilometrov za izkoriščanje sposobne zemlje, na kateri živi 80.000.000 duš. S svojimi otoki in s Korejo šteje Japonsko že 77.000.000 prebivalcev in na leto mu prirašča blizu en milijon duš. Ogromna država se tukaj ustvarja. Kakšna ironija je, da spoznavata Evropa in Amerika izza tega izčrpljivega konflikta, da je Japonsko edina dežela, ki vleče dobiček.

Japonsko je pripravljeno, da preplavi Sibirijo s svojimi samuraji. Sočasno odpre Japonsko račune z Evropo, Rusijo in tudi z Ameriko, kajti ves njegov pacifični problem pride zopet na dan — vzhodni Pacifik s svojimi tržnimi mesti s 500.000.000 duš, ki fascinirajo velike finančnike in trgovce Zedinjenih Držav . . ."

Tako pišejo v Parizu. Tudi tam imajo velike finančnike in trgovce, zlasti prve, in polagoma spoznavajo "rumeno nevarnost". Spoznavajo jo seveda s svojega stališča in presojajo jo po kapitalističnih

interesih. Toda nova japonska nevarnost ima globokejši pomen. Z novo ogromno državo se razvija nov imperijalizem in novo ogroževanje svetovnega miru, nikakor ne manjše, kakor je bilo nemško v hohenzolernskih časih, in podobno temu tudi v tej smeri, da ne izhaja le iz svetovno trgovinskega tekmovanja, ampak da se opira tudi na strogo avtokracijo, posneto po pruskih vzorih in pojačano z domačimi tradicijami.

Japonska ekspanzivnost je demokraciji prav tako ali pa še bolj nevarna, kakor je bila nemška. Ako je imela Nemčija avtokratičen režim, je vendar imela staro kulturo, ki je vsaj deloma ovirala samovoljo in ekstremnost absolutizma. Moč te kulture ni bila politično tako velika, kakor bi bila morala biti po računih raznih teoretikov, toda ves njen vpliv se le ni dal izbrisati. Na Japonskem je položaj v tem oziru slabši, kajti zapad vpliva vendar še le kratke čase na deželo, in četudi se nam pripoveduje marsikaj čudežnega o naglem moderniziranju, je naposled vendar nemogoče v par desetletjih evropeizirati tisočletno državo. Japonsko je sprejelo mnogo zapadnih oblik, toda pod skorjo je ostalo še mnogo in premnogo starega — v gospodarstvu, v politiki, v socialnem življenju. In kar se tiče moderniziranja je bila baš Nemčija glavna učiteljica Japonske. Njeni oficirji so se učili v Nemčiji, njeni tehniki so zahajali v Nemčijo, njeni trgovci in njeni diplomatje so jim sledili. In kakor je bila Nemčija po zakonu ustavna država, v praksi pa absolutistična, ima tudi Japonska svoj parlament, vlada pa postopa po svoji volji. Japonci obleče evropejsko obleko, razklada pa, kako je mikado "oče vsega japonskega naroda" in vsled tega absolutno opravičen gospodar.

Čim bolj se razvija japonski militarizem, tem bolj se utrjuje tudi avtokratična struja. Posebno pa jo morajo okrepčati njene zadnje diplomatične zmage. V primeri z ostalimi zavezniškimi deželami je imela Japonska doprinašati le malo žrtev. Kar je storila, se ji je tisti hip izplačalo. Odkar je z malim trudom zasedla Šantung, je imela tako malo vojnega opravka, da je mirno lahko razvijala svojo industrijo in trgovino — tudi na račun svojih zaveznikov, a ko je prišel konec vojne, katerega je dočakala pravzaprav že na strani stoječa, je predložila svoje račune in mirovna konferenca ji je likvidirala vse. Ogromna darila so ji naravnost padala v naročje. In sedaj prihaja še njen uspeh v Sibiriji. Vse je dosegla njena diplomacija. Ni li njen režim s temi uspehi najbolj opravičen? Kaj bi bilo treba izpreminjati sistem, ki se lahko ponaša s takimi rezultati? Doma morajo biti zadovoljni z njim, v pridobljenih krajih se pa razume samo ob sebi, da ne more biti govora o demokraciji, ki bi jo podvrženi narodi izrabljali v rebelične namene.

Japonska avtokracija je okrepčana in povečana avtokratična Japonska mora vznemirjati demokracijo po vsem svetu. Vznemirja pa seveda tudi kapitalizem drugih dežel, in prav kmalu se bo zlasti ameriški trgovski in finančni svet začel praskati za ušesi. Morda se bodo tudi nekateri politiki kmalu vprašali,

ali ni japonska nevarnost danes veliko resnejša, kot je bila pred vojno. V Parizu prihajajo, kakor je videti taka vprašanja že na dnevni red.

Toda v Parizu so se prepozno zbudili. Če je danes položaj tak, kakršen je, se mora baš francoski diplomaciji v prvi vrsti očitati, da je zavozila voz. Že med vojno so delali zavezniki velikanske napake, med katere spadajo tudi obljube, dane Japonski. Na konferenci pa je bila slepost starošolskih državnikov še trikrat večja, in zlasti strah pred boljševidmom jih je tako zavajal v zagate, da so pometali stokratoliko v prepad, kot so hoteli s svojo politiko rešiti.

Kolčakov režim v Sibiriji je danes videti pokopan. Boljševiki prodirajo tudi na tej fronti. Boljševizem ni zatrt, pač pa je "rumeni nevarnosti" odprta pot. To je sijajni rezultat tajne diplomacije, ki si je v svoji prevzetnosti domišljala, da je požrla vso modrost tega sveta z veliko žlico in da s svojimi brihtnimi glavnicami, v katerih so možgani večinoma že izsušeni, lahko prekosi boga stvarnika pri ureditvi sveta. Kjerkoli je ta diplomacija imela svoje prste, tam je fiasko. In baš Japonska ironizira njene namene, kakor da piše njeno satiro. Trajen mir! . . . Japonska razvija imperializem, ki se reži proti vzhodu in proti zapadu. Demokracija! . . . Japonska postaja mogočna, in njena avtokracija strmi demokraciji vsega sveta v oči.

Japonska — to pomeni danes nove probleme. Bog obvaruj, da bi tudi te reševala tista diplomacija, ki jih je povzročila. Ali če se narodi ne zdrami-jō in ne dajo demokraciji nove duše, če ji ne dajo resničnega žavljenja, tedaj pride res še enkrat ta diplomacija, in pred krizo, ki bi jo mogla njena neprekosljiva nerodnost tedaj izzvati, je mogoče le trepetati.

Gledališče in kinemotograf v Rusiji.

V ženevskem listu "La Feuille" je izšla serija člankov o Rusiji. Pisatelj je sam Rus in je bil pred kratkim več mesecev doma, kjer je prišel v dotiko z vsemi krogi, z buržvazijo, z boljševiki, z menjševiki, s socialnimi revolucionarji i. t. d. Sam ni boljševik, v svojih spisih se pa očitno trudi, da ostane objektivem tudi napram sedanjemu boljševičskemu režimu. Med drugim piše tudi o gledališču v sedanjih Rusiji. Članek o tem poglavju se glasi:

"V Petrogradu ni branjarij, pač pa sem videl razkošna skladišča: Prodajalne cvetlice, da, cvetlice. Kruha primanjkuje, toda kakšne krasne cvetlice sem videl po zimi v teh prodajalnah! Kakšna je moč ljubezni! Vojna, lakota in boleznir decimirajo prebivalstvo, smrt se plazi v vseh oblikah okrog, tam pa je mož, ki si kupi za mnogo denarja šopek španskega bezga, da ga položi svoj oboževani pred noge. V Petrogradu imajo cvetlice, in to pomeni mnogo, ker kaže, da ni smehljaj ženske izgubil svojega čara in da ni v srcu moškega še umrla mladost. Položaj torej ni obupen. Toda cvetlice niso vse. Tudi opero imajo, gledališča, koncerte, kinemotografe in — plese. Gledališča so vedno polna in tre-

ba se je zelo pravočasno potruditi, če hoče človek dobiti prostor. V gledaliških igrah — in s kakšno čudovito dovršenostjo — igre iz starega, sicer zelo bogatega repertoarja. Izza nastopa boljševiške vlade ni bila napisana še nobena nova igra. Nova republika še ni porodila novih talentov, stari pa molče. Ali zato, ker drže šobo zaradi vlade? Ne baš zato, ali njih talent je bil rojen in se je razvijal v meščanski okolici in še ni imel časa, da se prilagodi novim razmeram. Njih talent ima svoje korenine v starem režimu. Tekom mnogih let so študirali značaje, ki so se gibali v tistih krogih, in so si iz tega opazovanja nabrali bogat material, iz katerega so potem s pomočjo svoje fantazije ustvarjali romane in drame. Razmer, ki so jih tako točno prikazovali, ni več. Značaji, ki so jih tako sijajno opisovali, so izginili. Ves ogromni material opazovanja, iz katerega so zajemali, jim ne koristi nič več. Stari pisatelji so v pričo novega življenja brez sredstev. Ne da bi bila hotela, jih je delavska revolucija umetniško osiromašila in morda zamerijo to sovjetski republiki.

Igrajo se torej drame iz starega repertoarja — tudi tuji klasiki — toda če so igre stare, je občinstvo novo, pazno, navdušeno občinstvo. "Seveda" — mi je dejal neki igralec — "nismo bili zelo navdušeni, da naj igramo pred parterjem delavcev in vojakov, ko smo prej igrali le za plemenite ljudi. Toda kmalu smo se prepričali, da nismo nič izgubili. Umetniški čut in navdušenje novega občinstva je storilo, da smo pozabili na staro, in zdí se mi, da igramo bolje, kakor prej." — Umetniki igrajo mnogo. Pogosto delajo izlete na fronto. Potujejo pa v najboljših okolščinah in sovjetska vlada se trudi, kolikor more, da jim ne manjka ničesar. Saj imajo zelo važno misijo: Razvijejo in oplemene naj umetniški okus delavcev in kmetov. In umetniki se posvečajo tej nalogi po večini s strastnim veseljem.

Skoraj vsa gledališča so nacionalizirana. Nekatera so se organizirala kot nekakšne zadrage in preteklega maja sem čital v umetniških listih v Harkovu diskusije o vprašanju, ali je bolje nacionalizirati gledališča, ali jih izročiti umetniški zadrugi. Prihod Denikina je napravil konec tem diskusijam kakor še mnogim drugim rečem.

V sovjetski republiki so postala gledališča močno sredstvo za umetniško vzgojo ljudstva. Kar se tiče kinematografov, služijo mnogo revolucionarni propagandi. Kažejo se tudi še stari filmi, toda mnogo jih ima za predmet življenje delavcev in kmetov pod carskim režimom, ali uspehe rdeče armade, ali epizode iz revolucije. Zadnji imajo gotov zgodovinski interes. Med njimi je na primer eden, ki je podpisan od Lunačarskega, komisarja za ljudsko izobrazbo.

V vlažni in mrzli kletni luknji živi star delavec s svojo hčerko, deklico 12 do 14 let. Jutro je, ali dan se komaj pričinja. Delavec se zbudi, težavno se obleče, ker so mu udje otrpli od mraza, in ne da bi kaj pojedel, resigniran in zlovoljen, odide v tovarno na svoje mehanično delo. Zvečer se vrne domov, toda spotoma izvabi plakat, ki ga čita nekoli-

ko delavec z živahnimi kretnjami, njegovo pažujo. Ustavi se in čita: Sovjetska vlada je izdala naredbo, ki v glavnem pravi: "Po nezdravih stanovanjih in zaničnih kletih ne smejo več stanovati delavci. Iz zdravstvenih razlogov (in pač tudi iz splošnih razlogov revolucionarne taktike) naj zasedejo delavci vse prazne hiše meščanov v središču mesta, in tudi naseljene prostore, če je število sob večje od potrebe." Ta naredba mu ugaja. Kako ugodno bi bilo imeti čisto, svetlo, toplo stanovanje! Kako dobro bi bilo spočiti se po težkom delu v prijetni sobi. Toda kako naj bi se upal naseliti v meščanski hiši! Žalosten se vrne v svoje stanovanje, kjer zaspí po borni večerji na slabi postelji.

V isti hiši živi profesor kemije z ženo in sinom, 14 do 15 letnim gimnazijalcem. Stanovanje učenjaka je krasno. Pravkar se vrača iz šole, kjer je imel predavanja za sto ravnodušnih in nepaznih dijakov. Kosilo čaka nanj in kljub bedi v mestu se ne manjka izbranih jedil. Po kosilu pregleda časopise. Tudi naredbo čita in se smehlja, vendar se pa meša v njegov smeh nekaj nemira. Pozvonilo je in zbegana služkinja naznani, da so neki delavci zunaj. Dva člana odbora sta, ki sta poiskala v kleti svojega starega sodruga in ga prisilila, da je šel z njima pogledati učenjakovo stanovanje. Prostorí so obširni in dva najemnika več še vedno ne bosta preveč. Stari delavec in njegova hči dobita torej stanovanja pri meščanih. Razkošje ju razveseljuje in oba strmita. Mehke naslonjače poizkusita in se zabavata pri tem. Navdušena ogledujeta slike in otipavata blesteče snovi. Toda čas je za čaj in delavec odide pogumno s posodo za vodo v salon, kjer je družina zbrana okoli kipečega samovara. Profesor se vda v usodo in povabi došleca, naj prisede. Razvije se razgovor, začetkoma mučen, toda kmalu živahnejši, ko predloži delavec učenjaku, naj prevzame mladega sodruga. "Toje morda dobra ideja. Mislil bom na to," pravi profesor.

Toda kje je mali hudournik, kje je hčerka? Ni se še upala v salon. Mladi gimnazijalec, galanten in nemara tudi nekoliko radoveden, ji odnese šalice čaja. Pogreznjena v naslonjač sprejme mlada delavka profesorjevega sina prav slabo. Ni li on njen razredni nasprotnik? Ni li njegova gimnazija podpisala peticijo za sklicanje konstituante? Toda ta sprejem ne vzame našemu mladeniču poguma in kmalu posluša maha z nanimanjem njegova opisovanja gimnazijalskega življenja.

V kemičnem tečaju imamo sedaj nove poslušalce. Mladi delavci poslušajo pazno starega profesorja in slede bleščečih oči njegovim eksperimentom, ki jim razodevajo popolnoma nov svet. Z ovacijo se zaključí ura in ploskanje dijakov sledi profesorju na cesto. Zadovoljen je, stari blazirani profesor in dvomljivec. Vesele ga njegovi novi dijaki, katerih navdušenje ga pomlajuje, povzbuja in odpira nove vidike. Nič več ne obžaluje krutosti naredbe, ki mu je dovolila, da je bolje spoznal delavce in jim postal prijatelj.

Toda tu so Finci, ki jih ženo zunanje sile, da poskušajo še enkrat napraviti konec rdečemu Pe-

trogradu. Na poziv obrambnega odbora hite delavci iz vseh tovarn. Vaje na ulici slode. Regimenti korakajo mimo. Naš stari delavec ne more več ostati miren kljub svojim sivim lasem. Delavska revolucija mu je dala življenje, o kakršnem se mu ni bilo sanjalo. Braniti hoče to novo življenje. Na fronto hiti, in kaj pomeni, če hoče usoda, da ga zadene krogla? Njegov otrok, njegovi sodrugi ne bodo več poznali suženstva. Hčerko zaupa profesorjevi familiji in odhiti. V bitki ranjen in komaj zaceljen se vrne v svoj Petrograd, ki je rešen nevarnosti.

In zopet smo pri družinski mizi. Stari ranjeni delavec sedi na častnem mestu sredi učenjaka in njegove žene, poleg pa gimnazijalec in njegova tovarišica, naš nekdanji hudournik. Dobrohotno in pazno poslušajo navdušene opise ranjenca o bitkah in njegovih upih. Toda odkod prihaja šum, ploskanje in krik! Delavski regimenti se vračajo s fronte z vihrajočimi zastavami, na katerih so napisali: "Proletarci vseh dežel, združite se!" "Boj palačam, mir kočam!"... Pred profesorjevo hišo se ustavijo regimenti in razvijejo zastavo z napisom "Slava slogi ročnih in duševnih delavcev!"... In z mogočno ovacijo počaste starega učenjaka, ki jim je odprl nov svet, in starega delavca, čigar pogum je pomagal do znage. Mladega gimnazijaleca pozdravijo in njegovo malo tovarišico, kajti tudi ona sta izkazala delavski republikli službo, ker sta razkrila protirevolucionarno zaroto v Petrogradu, medtem ko so se oni bojevali na fronti.

DR. S. F. Goriška.

(Koniec.)

Po Kobaridu so se začeli Goričani vračati na svoje domove, mesto katerih so našli eno samo ogromno žalostno razvalino, v katero je izpremenila vojna nekdanjo solnčno Goriško.

Med razvalinami po poljih in povsod so ležala skladišča munije in orožja, polja so bila razkopana in preprežena z jarki in žičnimi ovirami. Med temi so začeli ljudje za silo urejevati nova bivališča in obdelovati svoja polja. Uradi so jim obljubili pomoč, toda te pomoči ni bilo od nikoder, kar je bilo dežele obnovljene, so jo obnovili sami.

Kakšen je bil položaj dežele, naj povedo številke! Izmed 107 slovenskih občin, nevštevši mesta Gorice, je bilo 33 občin porušenih in 35 poškodovanih, oropanih pa nad 75. Vseh prizadetih občin je bilo 80, v katerih je bilo po statistiki 22.106 hiš. Od teh je bilo popolnoma porušenih 8994, poškodovanih 3747, popolnoma izropanih 14.736. Ako štejemo vrednost hiš (zidovja) povprečno po K 7500, vrednost poškodb na zidovju povprečno po K 3500 in škodo na lesenih predmetih stavb, orodju itd. po K 1500, znaša celotna škoda pri 14.736 hišah nad 102.600.000 K. V mestu Gorica je bilo izmed 2300 hiš slovenskih približno 800, od katerih je 400 (najmanj) porušenih in znaša škoda na teh, na javnih stavbah

v mestu in po deželi nad 23 milijonov kron. Ravno tako je tudi uničena skoro vsa industrija. Ta škoda znaša nad 7 milijonov kron. K temu je pristeti še škodo na hišni opravi v Gorici in po deželi, katera znaša najmanj 33.472.000, tako da znaša skupna škoda na stavbah in opravi nad 166 milijonov.

Uničene so tudi vse kulture. Izmed približno 8000 ha slovenskih vinogradov je uničenih vsled poškodb, oziroma vsled opustitve skoro 6000 ha, od 62.474 ha gozda najmanj 15.000 ha popolnoma in 18.000 ha deloma, poškodovanih je tudi približno 20% travnikov in ravno toliko njiv ter vsaj 10% pašnikov. Škoda na teh kulturah, na vrtovih in na nasadih znaša najmanj 86 milijonov kron.

V slovenskih okrajnih glavarstvih je bilo leta 1910. 2597 konj, 53.665 glav goveje živine, 59.607 prašičev, 19.661 ovac, 6102 koz in 8949 panjev. Vsa ta živina je skoraj popolnoma izginila, ostalo je je komaj 20%, tako da znaša škoda na živinoreji najmanj 23.660.000 kron.

Pripomniti je, da so se vzele za podlago cenitve predvojne cene iz leta 1914.

Nadalje je prebivalstvo pretrpelo na pridelnih nepreračunljivo škodo, ker je izgubilo vse dohodke od dneva svojega bega dalje, na vinogradih tudi pridelke za najmanj nadaljna štiri leta. Ta gospodarska škoda znaša najmanj 145 milijonov kron.

Ako upoštevamo, da je zapustilo svojo domovino nad 80.000 prebivalcev, ki so prebivali v tujini deloma nad 4 leta, je mogoče preračunati tudi visokost izdatkov, katere so imeli v tem času za svoje preživljanje. Ako računamo, da so potrošili povprečno na dan po 3 K na osebo, pri čemur se seveda ni upoštevali stroški beguncev v taboriščih, in se je tudi upoštevalo, da niso vsi naenkrat zapustili dežele, znašajo ti izdatki najmanj 131 milijonov kron. Samo na vojaških vzdrževalnicah so bili vsled avstrijskega sistema oškodovani goriški begunci v tem času za nad 27 milijonov kron. Končno je upoštevati tudi škodo, katero so pretrpeli vsled zadobljenih telesnih poškodb, in vsled smrti svojcev, povzročene po izstrelkih.

Samo ta škoda znaša skupno skoro 600 milijonov kron, ako bi pa računali po današnjih cenah, mnogo milijard.

Škoda na javnih napravah, cestah, železnicah, ravnotako tudi škoda denarnih zavodov, izguba kapitala, obresti, ter dohodkov podjetij se ni računala.

Kljub temu in kljub vsi brezbriznosti in naravnost sovražnosti avstrijskih oblasti narod ni obupal, ampak začel takoj ob svojem povratku obnavljati svojo ubogo imovino. Med razvalinami se je začelo polagoma novo življenje, vojna se je bližala svojemu koncu in narod je štel dneve, ko pače trhla država v prah. Prinesel je s seboj iz begunstva neizbrisno sovražstvo do Avstrije in do svojih zatiralcev in neutušeno hrepenenje po svobodi. Pripravljal se je na čas odločitve, ker je veroval sveto v geslo o samoodločbi. Zato je sam iz svobodne volje izvršil glasovanje, s katerim je odločil o svoji usodi. 17. oktobra 1918. so se začeli pobirati po Goriškem podpisi za izjavo, da hoče biti združen ves narod v neodvisni Jugoslaviji in to izjavo je podpisalo 84.985 oseb v 81 občinah.

medtem ko podpisov po ostalih občinah zaradi prihoda Italijanov ni bilo več mogoče zbrati.

Kot odgovor na ta akt samoodločevanja so vkorakali Italijani v deželo in začeli v njej neusmiljeno gospodariti. Nezslisani pritisk, uničenje avtonomije, odprava osebne svobode, aretacije in neusmiljene obsodbe, ropi in umori, zatiranje vsakega narodnega pojava spravlja že itak nesrečni narod v obup. Kljub temu vztraja možato in zvesto in nobena sila ga ne more ukloniti. V svoji nesreči pričakuje rešitve od svojih svobodnih bratov in od mirovne konference v Parizu.

Koliko je storil v tem oziru slovenski narod svojo dolžnost? Res je morda v njem mnogo volje, da odreši nesrečno deželo, pozabljamo pa na svojo najprimitivnejšo dolžnost do prebivalcev Goriške, ki prebivajo še tukaj kot begunci! Njegova prva in glavna dolžnost bi bila, pokazati vsem prebivalecem zasedene Goriške, ki so primorani prebivati izven svoje domovine, da žive v osvobojeni domovini, ki hoče tudi njim biti dobra in skrbna mati. Zboljšanje njihovega še vedno izredno slabega položaja brez vsake ozkosrčnosti in kratkovidnosti je danes ena glavnih nalog države. Zlasti je nujna ureditev vprašanja podpor in preskrbe. Sploh treba vprašanje beguncev in njih preskrbe razmotrivati z drugega stališča kakor vprašanje brezposelnih in vračajočih se vojakov. Z njim se je baviti nadvse resno in temeljito, ker je tako zamotano in obenem tako važno, da bi vsaka prenašljivost in poršnost le škodovala, zanemarjanje tega vprašanja, pa se utegne v bodoče bridko maščevati.

Danes se Goričani vračajo na svoje domove, dobro vedo, da jih čaka doli težka usoda, da jih čaka tam sužnost. Na to pot potrebujejo krepko moralno oporo in zavest, da ne bodo tam popolnoma zapuščeni, da živi tukaj njihov narod svoboden in močan, ki jih ljubi in katerega glavna skrb je, da jim pomaga. Morda jih čakajo še težki dnevi, ko bodo komaj prenašali svoje gorje in vztrajali do dne, ko padejo okoli, v katere jih hoče vkovati sovražni imperijalizem.

Sicer usoda Goriške še ni odločena in ne vemo še, kako bo izpadla odločitev. Kakor pa vse kaže, ni mnogo upanja na ugodno rešitev. Z velikim zaupanjem so zrla ljudstva v Pariz, pričakujoč od tam odrešenja in pravice. Tam pa sedi desetorica mož pri zeleni mizi in odloča svojevoljno o usodi narodov, ne vpraša narodov, niti lastnih, niti drugih, ker štiri-najst Wilsonovih točk je odstavljenih z dnevnega reda in mesto njih slavi orgije imperijalizem, hujši od onega, ki je rodil brest-litovski mir. Toda naj odločijo ti možje kakorkoli, izmučen svet ne bo dolgo nosil naloženih mu novih okov in njegova jeza bo odnesla desetorico mož in njihove papirnate pogodbe s pozorišča.

Vihar nastaja v osrčju Evrope, požar iz vzhoda je že objel Ogrsko! Če se možje v Parizu ne spometujejo, bo ta požar objel vse. V njegovih plamenih bo izginil stari svet in nastal bo novi svet, svet pravice in enakosti. Ako pariška konferenca ne bo uredila pravično obenem z drugimi vprašanji tudi vpra-

šanja Goriške, ga bo uredila gotovo svetovna revolucija! To nam je edina tolažba v teh težkih trenutkih.

Fran Erjavec:

Lokalna uprava.

Ujedinjenje našega troimenskega naroda v lastni suvereni državi je danes zahteva, od katere ne bo odstopil narod nikdar več, dokler ne izvojuje njene popolne realizacije. Zato odklanja kompromise in koncesije, zavedajoč se, da je naše vprašanje evropsko, internacionalno vprašanje, ki ga mora rešiti ta orjaška borba v naš prid. Naša naravna pravica, načelo demokratizma in samoodločevanja narodov so poroki naše bodočnosti.

Realizacija ideje ujedinjenja je politična in naravna nujnost. Rešitev našega vprašanja nas pa mora najti vsestransko pripravljene, zato je naša nujna naloga, da začnemo premotrivati tudi že konkretne oblike, po katerih bomo uredili med drugim tudi našo notranjo politično zgradbo in tu je neobhodno potrebno, da se opremo predvsem na države, ki so zgrajene že v svoji notranji organizaciji na različne čim najvišje razvite moderne politično-upravne sisteme. Te moramo kritično pregledati, premotriti njih uporabnost v bodoči Jugoslaviji.

Jugoslavija predstavlja enotno zemljepisno, naravno in gospodarsko ozemlje, ki ima še iz preteklosti kljub silni politični razkosanosti velike kulturne in zgodovinske vezi. Imamo zato vse predpogoje, da se tudi politično strnemo in organiziramo v lastni državi. Dosedanja stoletna politična razepljenost in stoletni vpliv najrazličnejših tujih sil je pa vendarle izoblikoval na tem enotnem ozemlju več različnih individualnosti, ki imajo poleg velikih, življenjskih, skupnih interesov še svoje prav posebne politične, kulturne in gospodarske težnje, naloge in pogoje za neoviran nadaljni razvoj v lastni smeri, a skupnem okviru. Smo enoten narod na zemljepisno enotnem ozemlju in tvorimo zaokroženo gospodarsko celoto, a vendarle ne v tistem smislu, kakor n. pr. Francija. Pariz je Francija. Tja vodijo vse njene kulturne, gospodarske in politične žile, tam je žarišče in težišče enotnega naroda in zadnja bretonska vasica je obrnjena proti Parizu. Pri nas je to bistveno drugače. Jugoslavije ne predstavljajo ne Ljubljana, ne Zagreb in ne Sarajevo, ampak šele Ljubljana, Trst, Zagreb, Reka, Split, Dubrovnik, Sarajevo itd. skupaj. Res da vsi kot celota popolnoma harmoniziramo, ker se dopolnjujemo, a vsak teh posameznih delov ima še svoje posebne in važne težnje in interese.

Že površen pogled po našem ozemlju nam ne hote pokaže tudi našo bodočo notranje-politično strukturo. Francija je popolnoma enoten organizem kojega zgodovinski centrum je Pariz, zato je centralizem za Francijo s stoletno tradicijo nekaj povsem naravnega. V Pariz vodijo vse žile francoske države, zato je čisto umljivo (čeprav morda ne edino pravilno in najboljšo), da je tam tudi kon-

centriran ves upravni aparat enotne države, da se od tam birokratično dirigira vsa republika. Centralistična, notranje-politična struktura je navadno vedno naravna posledica vseh tozadevnih predpogo- Francija ima vse predpogoje, zato je tudi centralizem tam razvit do najvišje popolnosti, in Francija je tipična, centralistična, uradniška država. In v Jugoslaviji? Veže nas na pr. isti jezik, ki ustvarja nehoti tudi samoniklo skupno kulturo, a vendar bo v dogledni bodočnosti kulturno središče Slovencev še vedno Ljubljana, Hrvatov Zagreb in Srbov Belgrad. Enako v gospodarskem oziru. Že to kaže, da Jugoslavija za enkrat še nima nobenega takega vsestranskega središča, kakor ga ima n. pr. Francija v Parizu, zato je tudi povsemnaravna posledica, da bo morala biti naša vlada notranjepolitična struktura bistveno drugačna, kakor je francoska. Vse življenje Francije se centralizira v eni točki, pri nas je decentralizirano in razdeljeno po najrazličnejših kulturnih in gospodarskih središčih, zato bo morala tudi pri nas zamenjati centralizem stroga decentralizacija, francoski birokratizem pa demokratična avtonomija. Pri ustvarjanju naše notranjepolitične organizacije bosta morala biti torej naša politična vidika brezpogojno decentralizacija in demokratična avtonomija vseh posameznih kulturnih, jezikovnih, zemljepisnih, zgodovinskih, gospodarskih in političnih enot, vsaki posamezni bo morala biti dana popolna možnost svobodnega razvoja. Skupna demokratična centralna vlada in oblast bo le najvišji regulator skupnih interesov, izvrševala bo le vrhovno kontrolo in vodila najvišjo skupno zakonodajo, justico in upravo.

Zgodovinsko izvira centralistična notranja upravna organizacija iz prefekturne uprave napoleonskega sistema in je bolj ali manj izrazito podlaga skoro vseh kontinentalnih notranje-političnih državnih upravnih organizacij. Decentralistična demokratična samouprava je pa temeljno načelo vseh anglosaških državnih upravnih organizacij in ima svojo zgodovinsko podlago v samoniklem anglosaškem pravnem naziranju, ki se pogosto bistveno razlikuje od našega, temelječega na rimskem pravu. Najizrazitejše je izveden drugi upravni sistem v Angliji sami. Vsa angleška notranje-politična organizacija je zgrajena na popolni samoupravi in najdalekosežnejši avtonomiji posameznih zgodovinskih, kulturnih in gospodarskih enot. In ta sistem, ki se karakterizira pri nas navadno z izrazom "Selfgovernment" (Izraz "Selfgovernment" je samovoljna skovanka, ki je angleška politična etimologija ne rabi. Tam poznajo le izraz "lokalna uprava" — Local government. Zanesel je to besedo v srednjeevropsko politično literaturo Gneist, ki je veljal do najnovejšega časa za najboljšega poznavalci Anglije, v zadnjih letih je pa prišel precej ob veljavo), bi moral dajati predvsem podlago notranji upravni organizaciji Jugoslavije, zato je umestno, da ga natančneje ogledamo v njegovi domovini, v Angliji, in spoznamo tako vzorno demokratično upravo tega svetovnega imperija.

1. Zgodovinski razvoj.

(Ta članek se naslanja predvsem na delo dr. Jos. Redlicha "Englische Lokalverwaltung," Leipzig, 1901, ki obravnava v celoti vso angleško lokalno upravo. Poleg tega so mi pa dobro služila še naslednja dela: L. Gumplovicz; Verwaltungslehre, Innsbruck 1882; G. F. Steffen: Die Demokratie in England, Jena 1911; G. F. Steffen: Das Problem der Demokratie, Jena 1912; William Sanders: Englische lokale Selbstverwaltung und ihre Erfolge, Berlin, 1908; Fr. Staundiger: Kulturgrundlagen der Politik, Jena 1914; David Koigen: Kultur der Demokratie, Jena 1911; J. Ramsay McDonald: Sozialismus und Regierung, Jena 1914; Za študij angleške notranje-politične zgodovine so predvsem važna še razna dela Gneistova, a njegova slika moderne Anglije je povsem napačna in potvorjena.

Najnovejšega razvoja angleške samouprave, posebno onega med vojno nisem mogel upoštevati, saj nam manjka za to v teh čudnih časih razen tendenčnih in demagoških pamfletov skoro vsaka resna literatura. Sicer so bila pa zadnja leta posvečena predvsem vzorni socialni politiki in ne toliko upravnim reformam v ožjem pomenu besede. Moja slika velja zato nekako do leta 1900).

Anglija ima stoletno demokratično tradicijo: prvi početki današnjega angleškega pravnega naziranja, načela današnje angleške uprave in ustave izvirajo iz prvih početkov zgodovine angleškega naroda, ko so se združila in spojila anglosaška in normanska plemena v en narod. Njih otočna lega jih je obvarovala podjarmljenja in s tem tujega vpliva, zato se je prvotno nacionalno pravno naziranje ohranilo vedno neskaljeno v narodu, ostalo je vedno enotno in dalo tako trdo podlago javnemu življenju in razvoju. Pri nobenem narodu zato ne najdemo tako sistematičnega, neprestanega razvoja in izpopolnjevanja raznih tradicijonalnih političnih organizmov in naprav kakor baš na Angleškem. Vsa današnja notranje-politična organizacija je le izpopolnitev prastarih političnih naprav, prilagodjenih modernim kulturnim, političnim in predvsem ekonomskim in socialnim potrebam. Vse pa temelji na enotnem nacionalnem pravu, ki igra v vsem angleškem notranje-političnem razvoju odločilno ulogo. Ta trdna, nikdar omajana in nikdar pozabljena prastara pravna podlaga je "Common Law" (skupno ljudsko pravo. — Raznih angleških terminov in izrazov ne bomo prevajali dobesedno, ampak po njih smislu), ta v ustnem izročilu in v prastarih običajih živeči pravni red, ki je veljal že ob združitvi anglosaških in normanskih plemen v en narod in ki obsega celokupne podedovane običaje in navade pravnega značaja in ki je tvoril v vseh časih izhodišče vsega državnega in pravnega reda. Common Law je živel vedno tako močno v narodu, da je bila vsaka recepcija rimskega prava po kraljih nemogoča, naletela je vedno na nezlomljiv odpor, saj so vsi notranji politični boji, vse revolucije v bistvu le obramba nacionalnega prava, obramba Common Lawa. Na ta živ temelj, ki se je vedno razvijal in dopolnjeval z raznimi svečanimi pogodbami med

parlamentom in kraljem, s tihimi sporazumi med ljudstvom in krono, s pisanimi postavami in nepisanimi običaji, z nešteti sodnijskimi razsodbami itd., je zgrajena vsa angleška ustava, pravo in upravna organizacija. Common Law obsega že vse bistvene naprave današnjega državnega reda, po katerem je kralj predstavitelj naroda, po katerem daje kralj s parlamentom postave, po katerem kralj v zboru sodi itd., torej povsod že demokratični nastavki, nikjer ni prepuščena kralju absolutna moč. Tudi teritorijalna razdelitev v grofije, ki se pogosto še krijejo z nekdanjimi mejami anglosaških in normanskih plemen, je v bistvu že del Common Lawa. Ves nadaljni razvoj je potem zgrajen na te nerazrušljive elemente in v tem temelji tudi popolna organska enotnost vse angleške ustave, prava in upravne organizacije. Nobena nekdanjih naprav se ni nikdar popolnoma odpravila, vse so se le izpopolnjevale in dopolnjevale v okvirju tradicionalnih oblik, pod vplivom sodobnih socialnih in ekonomskih razmer, pogosto prirojene seveda le interesom gospodujočega razreda, ki je pa nastopal v vseh časih, vsaj na zunaj, kot čuvár skupnega nacionalnega prava in nacionalnih tradicij.

(Dalje prihodnjč.)

UTRINKI.

Zemlja ima danes vse drugačno obliko, kot jo je imela v preteklosti. Izpremenila je ni enkrat, ampak izpreminja se neprenehoma. Sedanji kontinenti in otoki niso večni, temveč so nastali tekom časa, včasih v dolgem počasnem razvoju, včasih v ogromnih katastrofalnih revolucijah. Marsikaj, kar je nekdanje bilo suha zemlja, je sedaj pogreznjeno v morju. Kakor je važno poznati preteklost človeštva, je tudi važno poznati zgodovino zemlje, in znanost pridno zasleduje vse, kar more doseči, da spozna razvoj našega planeta. Med drugim predpostavlja teorija, da je bil v predzgodovinskih časih kontinent v Pacifičnem oceanu, ki bi se mogel imenovati most med južno Ameriko in Havajskimi otoki. Njega dolžino računajo na 6000 milj. Ameriški učenjak W. A. Bryan, profesor zoologije in geologije na Havajskem kolegiju, ki je meseca junija zapustil Honolulu, je sedaj v Argentini, odide v Valparaiso in odpluje odtam v kratkem na mali otok Juan Fernandez 400 milj od suhega, kjer namerava pričeti praktično izsledovanje pogreznjenega kontinenta. Materijalna dobička pač ni pričakovati od takega dela, toda človeško bitje je napolnjeno s hrepenenjem po znanju, ki je močno, kakor hrepenenje po vsakdanjem kruhu. In čim manje bo ljudem treba bojev za najprimitivnejše materialne potrebe, tem bolj se bodo posvečali takim nalogam, brez katerih si ni misliti prave kulture. Znanje daje srečo. Ali na tisoče in tisoče ljudi ne čuti danes potrebe take sreče, ker mu skrbi za gmotno življenje ne dajejo ne časa ne moči, da bi se bavili z drugim, kakor z najnujnejšim. Socializem pomeni rešitev materialnih

vprašanj, in kadar bo ta cilj dosežen, bodo možnosti kulturnega dela neznansko večje kakor sedaj. Zato se po vsej pravici lahko pravi, da je socializem mogočen kulturni faktor.

Član Smithsonovega antropološkega zavoda v Washingtonu dr. Aleš Hrdlička je imel pred kratkim v St. Louisu predavanje v društvu ondotnih zdravnikov, in je dejal, da so kosti takozvanega "Pithekantroposa," ki so bile leta 1891 najdene na otoku Javi in zaradi katerih so se v znanstvenem svetu vodile ostre polemike, nedvomno takozvani "missing link" darvinove teorije, namreč kosti bitja izmed opice in človeka. Ko so prišle tiste kosti na dan, so skušali nasprotniki darvinizma z vsemi mogočimi zofizmi ovreči to mnenje, a zdi se, da je danes večina strokovnjakov enega mnenja s Hrdličko. Sicer pa je teorija o evoluciji že tako utrjena, da bi se morala smatrati za znanstveno resnico, tudi če ne bi bilo tistih kosti. Le najbolj zakrknjeni sovražniki znanosti, večinoma nevedeži, ki nimajo niti pravega pojma, kaj da uči darvinizem, se še osmešujejo z neslanimi trditvami, da je Darwinova teorija pokopana. Med Slovenci na primer se najde kakšen menih, ki se ni naučil več kakor mašo brati, pa si domišlja, da je opravičen soditi o znanstvenih vprašanjih, o katerih nima več pojma, kakor njegov čevelj. Razvoj se pa za take živeče atavizme ne zmeni, temveč gre neovirano svojo pot tudi, če je treba, preko njih.

Dr. Hrdlička meni, da se razvije tekom prihodnjih 2000 let nov tip "nadčloveka", ki nadvlada vse zemeljsko stvarstvo, ali pa bo v boju za svoj obstanek iztrebljen. O takem nadčloveku je — bolj literarno znanstveno — pisal Nietzsche. Čim sprejememo idejo razvoja, je pač neizogibno, da verujemo tudi v nadaljni razvoj človeka, in tedaj je višji tip od sedanjega naravna posledica. Ali ker se s človekom vred razvijajo tudi razmere, ki zopet podpirajo njegov lastni razvoj, je precej neverjetno, da bi se bilo treba zelo bati za tega novega človeka. Njegovi boji bodo pač zelo različni od naših dosedanjih in če doseže vsa družba višjo stopnjo, se najbrže ne bo več človek bojeval s človekom za obstanek, ampak organizirana človeška družba se bo predvsem bojevala skupno za boljše in lepše življenje vseh, od česar bo odvisno tudi boljše in lepše življenje posameznika. Človeštvo dozoreva, četudi počasi. Doselej smo še vedno v zelo mladostni dobi in razvoj ima še neskončno dolgo dobo in s tem tudi neskončno možnosti pred sabo.

Meseca decembra je prišlo v New York 50.000 priseljencev in meseca januarja jih pričakujejo 100.000. Nekateri kapitalistični časopisi triumfirajo, kakor da prihajajo sami sužnji, s katerimi bo mogoče "krotiti" domače delavce. Razmeroma močno priseljevanje je dokaz velike bede, ki vlada po vsej Evropi, kjer ho treba mnogo časa, preden se uredi razmere tako, da bo industrija živa in da bodo ljudje imeli dovolj dela. Treba bo tudi še časa, preden bo po deželah dovolj živil in potrebščin za vse pre-

bivalstvo. Ali tudi ljudje, ki prihajajo iz Evrope, niso tovarna živina in če delajo izkoriščevalci prevelike račune, se bodo najbrže zmotili. Videti je, da upajo najreakcionarnejši krogi z razbitjem vseh delavskih organizacij in s popolnim zasužnjenjem delavstva. Ali ta posel ni tako enostaven, kakor si domišljajo veleprofitarji. Ni treba, da bi bili delavci anarhisti — in prav tisti, ki so pametni, niso — s tem pa vendar ni rečeno, da se morajo topo vdajati kapitalističnemu tiranstvu in nastavljanju pleča, da se bije po njih. Ameriška industrija potrebuje delovnih rok in jih bo potrebovala čim dalje več. Tisti, katerim je blaginja Amerike pri srcu, pa ne smejo pozabiti, da so zadovoljni delavci vedno najboljše delavci, in za dobre delavce bo Amerika toliko privlačnejša, kolikor boljše bodo delavske razmere v deželi.

V missourskem botaničnem vrtu v St. Louisu goji ravnatelj dr. George T. Moore dve rastlini, od katerih pričakuje, da nadomestita krompir. Prva je "arracacha", ki raste zelo hitro. Njene gomoljke, nekoliko temnejše od krompirjevih, so baje boljše od sladkega krompirja. Druga rastlina je "dasheen", ki ima pečena okus orehov. Vdobi svetovne lakote je to vsekakor zanimivo.

Vladni oddelek dela poroča, da je med tukaj rojenimi otroci, ki delajo po tovarnah in delavnicah, 25 odstotkov takih, ki ne znajo čitati niti podpisati svojega imena. To so večinoma mladeniči in dekleta v starosti 14 do 16 let. Kapitalizem si zaradi tega očitno ne dela sivih las. Vendar je pa to skrajno žalostna prikazen in s staljšča narodne celote največjega obžalovanja vredna. Račun, da so nevedneži najboljši material za izkoriščanje, je zelo napačen. Res je, da prenaša nevednež večsi več od drugih in se daje pogostoma rabiti za stavkokaza in za podobne nečedne posle. Toda tudi najčrnejši suženj ne trpi večno in uporni suženj je vedno groznejši od razumnega delaveca, zahtevajočega svoje pravice. Sicer je pa znanje tudi bogastvo, in sicer ne le posameznikovo, ampak tudi narodno bogastvo. Če ima tapatam posamezen oderuh koristi od nevednosti ljudi, ima narodna celota vedno izgubo. Odpraviti neznanje je ena najvažnejših nalog resnično moderne države.

Clemenceau zahteva na kmetih družine z desetimi in petnajstimi otroci. Ne glede na to, da niso taki rezultati vedno odvisni od same volje, je pa mnogoštevilna družina v naših časih tudi gospodarski problem. Spraviti otroke na svet ni še največja težava, ali prehraniti in vzgojiti jih, je druga reč. In zdi se, da ni niti Clemenceau našel odgovora na ta zamotana vprašanja. Pred vojno so Francozom oziroma Francozinjam očitali, da se branijo otrok zaradi svoje želje po zabavi. To bi se lahko našlo tudi drugod, ne le med Francozi, ali naposled to vendar ni pravilo, ker so take navade večinoma omejene na gotove dobro znane kroge. Ali kakor na Francoskem se tudi drugod ljudje po možnosti va-

rujeje prevelikega otroškega blagoslova, ker čutijo odgovornost za bitja, ki jih spravljajo na svet. In prav sedanji čas splošne bede ni nič kaj primeren za take apele, kakor jih izdaja Clemenceau. Iz vseh evropskih dežel prihajajo poročila v nasprotnem smislu. Na Dunaju so na primer pred kratkim žene — njih 60.000 — sklenile, da bodo sistematično odklanjale vsak otroški blagoslov, dokler se temeljito ne izpremené materialne razmere. To bi gotovo več zaleglo od vseh apelov. Seveda je drugo vprašanje, kako priti do razmer, v katerih mine materialna skrb. Clemenceau tudi za to ni podal recepta.

Trockij je zopet enkrat ubit. Venecv pa še ni treba pošiljati, kajti doslej je še vedno imel navado, da je po vsakem takem umoru takoj od mrtvih vstal. Najbrže ponovi ta eksperiment tudi sedaj.

Na Ogrskem je baje monarhistična stranka zopet delavna. Sedaj želi angleškega grofa Connaughta za kralja. S Habsburžani torej že ni nič. Najbrže pa tudi z angleško visoko aristokracijo ne bo nič. Mišljenje gospodov monarhistov je seveda razumljivo. Centralnih sil ni več in kdor sanja o protektorjih in o velikosti, se mora ozirati drugod. Zavezniki so sedaj na konju. Kralj iz njihovih krogov bi bil več vreden, kakor vladar brez njihove podpore. In na Ogrskem so še vedno ljudje, ki ne morejo preboleti spomina na nekdanjo moč madjarske aristokracije. Vsak kralj je rad velik. Vsak ogrski kralj bi po njihovi ideologiji gledal, da se poveča država. Če bi se to zgodilo, bi se tudi oni povečali. Ampak računi se včasih delajo brez krčmarja in sledi jim razočaranje. Tudi ogrski monarhisti se bodo najbrže urezali, tako, da jih bo nemara zelo bolelo.

Slavni Kolčak je bil že tako tepen, da je njegovo ime skoraj le še s porazi v zvezi. Ali mož si še vedno domišlja, da lahko disponira kakor mogočna sila. Neko poročilo iz Moskve omenja, da hoče dati del Sibirije Japoncem, če mu ne pošljejo zavezniki pomoči. Koliko vrednosti bi imelo tako darilo, bi morali presoditi Japonci sami. Kar se pa tiče zavezniške pomoči, je Kolčak dobival toliko, da bi bil z njo že davno lahko pokazal, kaj da zmore, če bi res imel ljudstvo za sabo, kakor je včasih trdil. Podpirati, kar je namenjeno poginu, ni bilo nikdar pametno.

Katoliška predariberska dezvelica se želi odtrgati od nemške Avstrije. Ondotni klerikaleci so bili včasih najbolj goreči Avstrijei. Ali sedaj se avstrijski republikli slabo godi, v Švici je pa gospodarsko življenje dokaj boljše in katoličani so začeli silno simpatizirati s Švico, kljub temu, da je pretežno protestantska in da ima celo vrsto "brezbožnih" zakonov. Nam je seveda vse eno, kam da pripada ta družba, ali za katoliški patriotizem je to vsekakor zelo značilno. Če ne bi bila Avstrija poražena, bi se seveda na Predaribskem drugače govorilo.

Politična reakcija ni nikdar odstranila nevarnosti, ampak jih je le provocirala in pomnožila.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 606 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANCO TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ GLAVNEGA URADA S. D. P. Z.

Krajevnim društvom S. D. P. Z. naznanjamo, da smo s 1. januarjem 1920 prenehali poslovati s Title Trust and Guarantee Co. in z istim dnem pričeli poslovati z UNION NATIONAL BANK of Johnstown, Pa.

Društva naj v bodoče vse denarne nakaznice, namenjene S. D. P., naslovljajo sledeče: Blas Novak, Union National Bank. Tako naslovljene nakaznice pošljite na naslov glavnega tajnika SDPZ.

Blas Novak, tajnik.

Kakor je bilo že naznanjeno, se je pričelo glasovanje o pogodbi za združenje slovenskih podpor-
nih organizacij. Glasovanje je v teku od vstetega dne 14. decembra 1919 in traja do 28. januarja 1920.

Glasovnice so bile poslane vsem društvom direktno iz tiskarne. V slučaju, da jih katero društvo ni prejelo, naj to naznani gl. uradu, ki bo poslal nove glasovnice.

Na članstvo apeliram, naj s tem glasovanjem pokaže zanimanje za akcijo združenja in skrbi, da se slednji član (ica) udeleži glasovanja.

Blas Novak, tajnik.

Opomba:—Ker je šla vsled novoletnega praznika zadnja izdaja Proletarca dan prej v tisk kakor navadno, nismo mogli priobčiti gornjih naznanil v zadnji izdaji tega lista, ker smo naznanila prejeli en dan prepozno.—Ured.

Imena in naslovi uradnikov
društev S. D. P. Z.

za leto 1920.

Boritelj, šte. 1, Conemaugh, Pa.

Predsednik: Fr. Dremelj, 453 Chestnut St.; tajnik: Bl. Brezovšek, box 302; blagajnik: Martin Jager, box 302. Vsi v Conemaugh, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani sv. Alojzija.

"Pomočnik", št. 2, Johnstown, Pa.

Predsednik: John Zupan, 417 Woodland Ave.; tajnik: Joseph Budna, 420 Ohio St.; blagajnik: Michael Cenc, R. 7, box 11. Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Delavskega Doma.

"Zaveznik", št. 3, Franklin Conemaugh, Pa.

Predsednik: Mike Vadujal, Park Hill, Pa.; tajnik in blagajnik: Louis Krašna, box 218, Conemaugh, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu.

"Zavedni Slovenec", št. 4, Lloydell, Pa.

Predsednik: Jožef Meden, box 41; tajnik: George Jakopin, box 76; blagajnik: Frank Kotar, box 76. Vsi v Lloydell, Pa. Seja vsako 1. nedeljo.

Nova Doba, št. 5, Ralphton, Pa.

Predsednik: John Divjak, box 56; tajnik: Paul Les, box 78; blagajnik: Martin Korošec, box 255. Vsi v Ralphton, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Zvesti Bratje", št. 6, Garrett, Pa.

Predsednik: Anton Istenič; tajnik in blagajnik: John Kralj, box 227. Vsi v Garrett, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Jedinstvo", št. 7, Claridge, Pa.

Predsednik: Louis Tomašič; tajnik: Mihael Balaž, P. O. box 212; blagajnik: John Zagorec, box 324. Vsi v Claridge, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Narodnem Domu.

"Planinski Raj", št. 8, Dawson, N. Mex.

Predsednik: Ivan Krivec; tajnik: Frank Kosernik, box 701; blagajnik: Promiš Ulčar, box 701. Vsi v Dawson, N. Mex. — Seja vsako 3. nedeljo.

"Zavedni Štajerci", št. 9, Johnstown, Pa.

Predsednik: Karol Cerjak; tajnik: Stefan Debeljak, R. F. D. 7, box 51 b; blagajnik: James Lorenzo, R. F. D. 7, box 55. Vsi v Johnstown, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v Cella, Pa.

"Jasna Poljana", št. 10, Brownfield, Pa.

Predsednik: Frank Jaurt; tajnik: Edward Zalokar, box 6, Le-mont Furnace, Pa.; blagajnik: John Stritar, box 73, Brownfield, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Brauwick Hotel, Uniontown, Pa.

"Zarja Svobode", št. 11, Dunlo, Pa.

Predsednik: Andrej Milavec, box 1; tajnik: Alex Zabric, box 228; blagajnik: John Zakrajšek, box 243. Vsi v Dunlo, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani Izobraževalnega društva Vihar.

"Danica", št. 12, Hellwood, Pa.

Predsednik: Frank Korelc, box 74; tajnik: Joseph Tomašič, box 85; blagajnik: Frank Korelc, box 74. Vsi v Hellwood, Pa. — Seja vsako 2. ned. v mes. v prost. Jos. Tomašiča.

"Večernica", št. 13, Baggaley, Pa.

Predsednik: Joseph Skoda; tajnik: Jacob Povše, box 141, Hostetter, Pa.; blagajnik: Vincent Resnik, box 116, Whitney, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Hrv. N. Domu, Hostetter, Pa.

"Složni Bratje", št. 14, Orient, Pa.

Predsednik: Frank Gramc, box 206, Republic, Pa.; tajnik: Ivan Erjavec, box 52, Orient, Pa.; blagajnik: Anton Crnolegar, box 206, Republic, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v Republic, Pa.

"Slovian", št. 15, Sopris, Colo.

Predsednik: Silvester Berantin, box 192, Sopris, Colo.; tajnik: Silvester Berantin; blagajnik: John Sedmak, box 6, Boncabo, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo ob 9. uri zjutraj v prostorih sobrata Ivan Koncilija v Piedmont, Colo.

"Bratstvo", št. 16, Buxton, Iowa.

Predsednik: Frank Kristof, box 24; tajnik: Felix Raspotnik, R. 1, Eddyville, Iowa; blagajnik: Anton Tomšič, R. 1, Albia, Iowa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Anton Tomšiča.

"Zora", št. 17, Akron, Mich.

Predsednik: Joseph Znebel, box 24; tajnik: Joseph Volk, box 102; blagajnik: J. J. Sturm, box 102. Vsi v Akron, Mich. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Združeni Bratje", št. 18, Braddock, Pa.

Predsednik: Frank Arhar; tajnik: John Rednak, 843 Willow Way, Braddock, Pa.; blagajnik: Frank Loje, 609 N. Main St. Vsi v Braddock, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Ritvinski dvorni, 818 Washington Ave.

"Nada", št. 20, Huntington, Arkansas.

Predsednik: John Morse; tajnik: Frank Herman, box 237; blagajnik: Matija Podobnik, box 36. Vsi v Huntington, Arkansas. — Seja vsako tretjo nedeljo v šolski dvorani.

"Sokol", št. 21, West Mineral, Kansas.

Predsednik: Vinc. Zalokar; tajnik in blagajnik: Louisa Zupančič, L. box 138. Vsi v Mineral, Kans. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v Pete Russellinovi dvorani v E. Mineral, Kans.

"Od boja do zmage", št. 22, La Salle, Ill.

Predsednik: Ignac Jordan; tajnik: Ferdo Arzenšek, First and Crosat St, La Salle, Ill.; blagajnik: Joe Brezovar, 2128 — 8th St., Peru, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 1. uri popol. v Slov. Nar. Domu.

"Slovenski Bratje", št. 23, Coketon, W. Va.

Predsednik: Louisa Bartolj, box 481; tajnik: Fr. Kocian, box 272; blagajnik: Jos. Modik, box 517. Vsi v Thomas, W. Va. — Seja vsako 1. ned. v mes. v Comp. dvorani.

"Ilirija", št. 24, Iselin, Pa.

Predsednik: Ivan Suštar, box 52; tajnik: Math. Zadravec, box 211; blagajnik: Michael Lončar, box 257. Vsi v Iselin, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobr. I. Rogelj.

"Delavec", št. 25, Rock Springs, Wyo.

Predsednik: Joe Porenta; tajnik: Mat. Leskovic, box 547; blagajnik: Mathew Ferlič, 211 Sherman St. Vsi v Rock Springs, Wyo. — Seja vsako drugo nedeljo v Slovenskem Domu.

"Smarnica", št. 26, Export, Pa.

Predsednik: Nikolaj Medved, b. 67; tajnik: Louis Zupančič, box 136; blagajnik: Nick Rogina, box 443. Vsi v Export, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v Red Eagle dvorani.

"Mirojub", št. 27, Diamondville, Wyo.

Predsednik: Andrej Muhar, b. 71; tajnik: Vincenc Lumpert, b. 52; blagajnik: Math Brunskule, b. 85. Vsi v Diamondville, Wyo. — Seja vsako prvo nedeljo v Slovenskem domu v Diamondville, Wyo.

"Jutrjana Zarja", št. 29, Meadow Lands, Pa.

Predsednik: Josip Hrvatin, box 261; tajnik: Andrej Posega, box 275; blagajnik: Josip Bizjak, box 253. Vsi v Meadow Lands, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Izobraž. Domu.

"Trpin", št. 30, Breezy Hill, Kans.

Predsednik: J. Homec, R. F. D. 2, box 160, Mulberry, Kans.; tajnik: Martin Jušnik, box 63, Breezy Hill (Mulberry), Kans.; blagajnik: Josip Zibert, box 115, Breezy Hill Sta., Kans. — Seja vsako tretjo nedeljo.

"Dani se", št. 31, Roslyn, Wash.

Predsednik: Martin Smolnik, box 935; tajnik in blag.: Franc Horvat, b. 34. Vsi v Roslyn, Wash. — Seja vsako prvo soboto v mesecu pri bratu Fr. Horvat.

"Zeleni vrt", št. 32, Palisades, Colo.

Predsednik: Anton Kladišnik, box 624; tajnik: Jakob Trojar, box 744; blagajnik: Jernej Benedik, box 782. Vsi v Palisades, Colo. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v prostorih Jakob Trojar.

"Slovenska Zastava", št. 33, Jenny Lind, Arkansas.

Predsednik: Louisa Grile, box 86; tajnik: Frank Grile, b. 106; blagajnik: Frank Klinc, box 117. Vsi v Jenny Lind, Ark. — Seja prvo nedeljo ob 10. uri dop. v društ. dvorani.

"Edinost", št. 34, Yukon, Pa.

Predsednik: Frank Omeje, b. 195; tajnik: Anton Lavrič, box 8; blagajnik: Anton Golobič, box 92. Vsi v Yukon, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo ob 10. uri dopol. v Yukon Society Hall št. 1.

"Planinski Raj", št. 35, Lorain, Ohio.

Predsednik: Jos Uršič; tajnik: Jacob Hlepčar, 1639 E. 31st St.; blagajnik: Ivan Primožič, 1712 E. 31st St. Vsi v Lorain, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih g. Viranta, 1700 Globe Ave.

"Združitelj", št. 36, Soth Fork, Pa.

Predsednik: Jakob Govekar, box 565; tajnik: Jacob Rupert, 112 Maple St.; blagajnik: Mirko Grgurich, b. 495. Vsi v So. Fork, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v dvorani Slov. Izobr. Doma.

"Ljubljana", št. 37, Barberton, O.

Predsednik: Frank Škraba, 520 Van St.; tajnik: Frank Župec, 164 Houston St.; blagajnik: John Župec, 164 Houston St. Vsi v Barberton, Ohio. Seja vsako drugo nedeljo ob 2. uri popol. na 1109 N. 4th St.

"Dobri Bratje", št. 38, Bridgeport, Ohio.

Predsednik: Viktor Sahar, RFD. 2, b. 26; tajnik: Martin Kos, RFD. 2, box F; blagajnik: Franc Vočko, box 462. Vsi v Bridgeport, Ohio. Seja vsako prvo nedeljo ob 8. uri dopoldne v društveni dvorani Baydsville, Ohio.

"Prva Zvezda", št. 39, Darragh, Pa.

Predsednik: Ivan Rušič, Darragh, Pa.; tajnik: Ivan Bahor, box 116, Darragh, Pa.; blagajnik: Ignac Založnik, L. Box 8, Arona, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popold.

"Orel", št. 40, West Newton, Pa.

Predsednik: Andrej Povirk, box 27; tajnik: Andrej Ogrin, RFD. 2, b. 131-b; blagajnik: Jožef Zorko, RFD. 2, box 113. Vsi v West Newton, Pa. — Seja vsako četrto nedeljo dopoldne za prihodnji mesec v Slov. Domu.

"Slovenski Bratje", št. 41, Cleveland, O.

Predsednik: John Pofr; tajnik: Leopold Kiglevič, 3533 E. 82. St.; blagajnik: Frank Kocotec, 8103 Marble ave. Vsi v Cleveland, O. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. Nar. Domu.

"Mladi Slovenec", št. 42, Oglesby, Ill.

Predsednik: Jožef Stok, box 19; tajnik: Hubert Dular, box 297; blagajnik: Frank Petelin, box 4. Vsi v Oglesby, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani Mihael Preskar.

"Sava", št. 43, Portage, Pa.

Predsednik: Karol Mejak; tajnik: Frank Zaman, R. D. 1, b. 83; blagajnik: Jos. Bozich, R. D. 1, b. 5. Vsi v Portage, Pa. — Seja vsako 2. ned. v mes. v dr. dvoranah Martindale.

"Prešeren", št. 44, Cliff Mine, Pa.

Predsednik: Alojzij Vidmar, box 57; tajnik: Frank Pivk, box 15; blagajnik: Ferdinand Pregel, box 17; Vsi v Cliff Mine, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. uri dop. v Narodni dvorani.

"Mirni Dom", št. 45, Johnstown, Pa.

Predsednik: Frank Slabe, 287 Cooper Ave.; tajnik: Gregor Hreščak, 407 Eight ave.; blagajnik: Jos. Rovani, 103 Birch Ave. Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metoda.

"Zveza", št. 46, Alix, Arkansas.

Predsednik: John Kranjc, RFD. b. 110; tajnik: Mat. Znidarsic, RFD., box 79; blagajnik: Jurij Kokal, RFD., box 75. Vsi v Altus, Ark. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenski Bratje", št. 47, Avella, Pa.

Predsednik: Karol Razboršek b. 52; tajnik: Dominik, Feltrin, box 167; blagajnik: John Vidmar, b. 75. Vsi v Avella, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenski Mladenci", št. 48, Aurora, Ill.

Predsednik Ivan Ojster, 627 Aurora Av.; tajnik: John Boškovič, 613 Aurora Ave.; blagajnik: Jernej Verbič, 635 Aurora Ave. Vsi v Aurora, Ill. — Seja vsaki drugi četrtek ob 8. uri zvečer v dvorani na Hauke Ave.

"Proletarec", št. 50, Franklin, Kans.

Predsednik: Anton Seljak, box 56; tajnik: Gasper Leskovita, box 289; blagajnik: Frank Leskovitzo, box 44. Vsi v Franklin, Kans. Seja vsako prvo nedeljo v John Krenker dvorani.

"Delavec", št. 51, Cleveland, O.

Predsednik: Frank Budič, 1163 E. 58 St.; tajnik Ivan Zalčtel, 1009 E. 60. St.; blagajnik: John Prostor 6120 St. Clair Ave. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v Slov. Nar. Domu St. Clair ave.

"Ljubljanski Grad", št. 52, DeKalb, Ill.

Predsednik: Pavel Košir, 1403 State St.; tajnik: Franc Kerič, 1317 Market St.; blagajnik: Franc Prebil, 1142 Market St. Vsi v DeKalb, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Fr Kerič.

"Slovenski bratje", št. 53, Fairpoint, Ohio.

Predsednik: M. Šimčič, box 105; tajnik: John Lekšan, box 105; blagajnik: Franc Kosa, box 105. Vsi v Fairpoint, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobratu J. Lekšan.

"Vrh Planin", št. 55, Crabtree, Pa.

Predsednik: Martin Jereb, box 92; tajnik in blagajnik: Andrej Jereb, box 92. Vsi v Crabtree Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Andr. Jereb.

"Združeni Slovani", št. 56, Pittsburgh, Pa.

Predsednik: Anton Dekleva; tajnik: Joseph Dekleva, 5438 Dresden Alley; blagajnik: Anton Fabec, 5710 Dawson Alley. Vsi v Pittsburgh, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v K. S. D. v Pittsburgh, Pa.

"Caven", št. 57, Wooster, Ohio.

Predsednik: Martin Cermelj; tajnik Cyril Stihl; blagajnik: Frank Cermelj. Vsi box 289, Wooster, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Cermelja.

"Rudar", št. 58, Canmore, Alta, Canada.

Predsednik: John Medved; tajnik in blagajnik: Anton Polutnik, box 185, Canmore, Alta, Canada. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Anton Polutnik ob 2. uri popoldne.

"Slovenski Fantje", št. 59, Maynard, Ohio.

Predsednik: Jos. Bajda, b. 55; tajnik: Max Jerchin, box 254; blagajnik: Boštjan Krasovec, b. 91. Vsi v Maynard, O. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani g. J. Hrabaka.

"Slovenski Tabor", št. 60, Moon Run, Pa.

Predsednik: Mihael Jerala, b. 217; tajnik: Frank Mochnik, b. 133; blagajnik: Frank Arbelj, b. 135. Vsi v Moon Run, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 1. uri popol. v društveni dvorani.

"Napredni Slovenci", št. 61, Gary, Ind.

Predsednik: Martin Skala, 1113 Jefferson St.; tajnik: John Slane, 1105 Jefferson St.; blagajnik: Sam Bunjevca, 1105 Jefferson St. Vsi v Gary, Ind. — Seja vsako 2. nedeljo v prostorih sobrata Ignac Prosenik, 1113 Jefferson St.

Žensko društvo "Sokol", št. 62, Cleveland, Ohio.

Predsednica: Anne Erbečnik; tajnica: Francišca Trbežnik 6615 Bonna Ave.; blagajnica: Frčiška Lausie, 6121 St. Clair Ave. Vse v Cleveland, O. — Seja vsaki prvi ponedeljek v mesecu v Slov. Narodnem Domu.

"Adamič in Lunder", št. 63, Hackett, Pa.

Predsednik: Anton Zrinšek, box 98; tajnik: Anton Zrinšek, box 98; blagajnik: Frank Mejak, box 46. Vsi v Inleyville, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Bratoljub", št. 64, Milwaukee, Wis.

Predsednik: Ivan Sem, 542 So. Pierce St.; tajnik: Frank Maruh, 299—3rd Ave.; blagajnik: Vincenc Ritonja, 299—3. Ave. — Vsi v Milwaukee, Wis. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Jos. Waltee, 479 National Ave.

"Bodočnost", št. 65, Staunton, Ill.

Predsednik: Karol Žekelj, b. 13; tajnik: Anton Cop, box 216; blagajnik: Ivan Zorko, box 728. Vsi v Staunton, Ill. Seja vsako 2. nedeljo v mes.

"Franz Shuhmeier", št. 66, Yale, Kans.

Predsednik: Jožef Kotnik; tajnik: John Jančič; blagajnik: Martin Kozuh. Vsi v R R 8, Pittsburg, Kans. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. popol. v John Dollar-jevi dvorani.

"Narodna Sloga", št. 67, Seminole, Pa.

Predsednik: Nikolaj Zvonarig, box 63, Distant, Pa.; tajnik: Nikolaj Robaš, b. 63, Distant, Pa.; blagajnik: Anton Jankel, box 55, Seminole, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v cerkveni dvorani.

"Združeni Balkan", šte. 68, Clinton, Ind.

Predsednik: Jos. Vidmar, L. b. 441; tajnik: Ignac Musar, box 441; blagajnik: Frank Bregar, L. b. 787. — Vsi v Clinton, Ind. Seja vsako 4. ned. v mes. pri Mr. Charles Moskovich, N. 7th St. ob 9 dopoldne.

"Orel", šte. 69, Madrid, Ia.

Predsednik: Frank Omerzu, R. 2, b. 32A; tajnik in blagajnik: Anton Auhé, R. 2, box 38. Vsi v Madrid, Ia. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani Schneider.

"Zvesti bratje", šte. 70, New Derry, Pa.

Predsednik: Jožef Pavlič; tajnik: Jakob Pinoza, box 75; blagajnik: John Präh, b. 41. Vsi v New Derry, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo ob 2. uri popoldne v prostorih sobrata Jakob Pinoza v New Derry.

"Delavec naprej", šte. 71, Bessemer, Pa.

Predsednik: Joseph Jereb; tajnik: Daniel Perman, k. 291; blagajnik: Anton Katič, b. 86. Vsi v Bessemer, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martin Mozi v Bessemer, Pa.

"Kosciusko", šte. 72, Bankhead, Alta, Canada.

Predsednik: John Janota; tajnik: Joseph Spivack, box 547; blagajnik: Peter Kuhnny, box 49. Vsi v Bankhead, Alta, Canada. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Pod Triglavom", šte. 73, Smithfield, Pa.

Predsednik: John Nečemer; tajnik: Frank Klemenc, R. D. 2, b. 129; blagajnik: John Erten, R. 2, b. 128. — Vsi v Smithfield, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Kranjski prijatelj", šte. 74, Falls Creek, Pa.

Predsednik: Louis Slak, box 201; tajnik: Louis Slak, box 201; blagajnik: Jernej Gorup, box 484. — Vsi v Falls Creek, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. popol. v prostorih sobrata Alojzij Urbanč, 35 Perry Road.

"Naprej do Zinaga", šte. 75, Wyano, Pa.

Predsednik: John Renko, tajnik John Renko, b. 432; blagajnik: Frank Ravnikar, b. 233. Vsi v Wyano, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo ob 9. uri zjutraj v društveni hiši šte. 96.

"Slovenska Cvetlica", šte. 76, Adamsburg, Pa.

Predsednik: John Jakič; tajnik: Frank Menart, box 135; blagajnik: John Grum, box 21. Vsi v Adamsburg, Pa. — Seja vsako 2. nedeljo v mesecu.

"Severni Premogar", šte. 77, Superior, Wyo.

Predsednik: John Jerusa, b. 425; tajnik in blagajnik: Andy Kokal, box 425; Vsi v Superior, Wyo. — Seja vsako tretjo nedeljo ob 10 uri dopol. v Frank Kalsover dvorani.

"Slovenija", šte. 78, Miller Run, Pa.

Predsednik: John Juko, R. 2, box 11-a; Hooversville, Pa.; tajnik: Anton Bréan, Hooversville, Pa.; blagajnik: Ant. Berčan, box 1, Miller Run, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobratu Anton Berčan.

"Bonairski Slovenci", šte. 79, Bon Air, Pa.

Predsednik: Jos. Horvat; tajnik: Anton Zalar; blagajnik: Ivan Milavec. Vsi v Bon Air, Pa., RFD 2, Johnstown, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. uri popl. v lastnem domu v Bon Air, Pa.

"Sloga", šte. 80, Philadelphia, Pa.

Predsednik: Anton Omerzu; tajnik: Rudolf Omerzu; blagajnik: Michael Omerzu. Vsi 2728 E. Huntington St., Philadelphia, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Prvi Maj", šte. 81, Bishop, Pa.

Predsednik: Jožef Rotnec; tajnik: Andrew Renko, box 143, Cecil, Pa.; blagajnik: Ivan Muzelj, b. 138, Cecil, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo ob 2. uri pop. v S. N. D. v Bishop, Pa.

"Jezero", šte. 82, Ringo, Kans.

Predsednik: Mihael Pernel, b. 33; tajnik: Math. Setina, box 115; blagajnik: Frank Dremšek, b. 268. Vsi Ringo, Kansas. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v dvorani Konsumnega društva.

"Terbanska Dolina", šte. 83, Cleveland, O.

Predsednik: Anton Smith; tajnik: Jacob Ornlögar, 1027 E. 61st St.; blagajnik: Anton Katič, 1001 E. 61st St. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v Gradinski dvorani št. 2. ob 9:30 dopoldne.

"Radnici naprej", šte. 84, Farmington, W. Va.

Predsednik: Geo. Kasunich; tajnik: Mata Lauš; blagajnik: Vid Kasunich. Vsi box 623, Farmington, W. Va. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v hiši šte. 46.

"Napredek", šte. 85, Skidmore, Kans.

Predsednik: Simon Repovše, R. R. 1, Weir, Kans.; tajnik in blagajnik: Ant. T. Jamnik, R. R. 3, box 63, Columbus, Kans. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu pri J. Zakrajšku.

"Naprej", Livingstone, Ill., št. 86.

Predsednik: Mike Giran, b. 106; tajnik: Rudolf Pavliha, box 224; blagajnik: Mihael Stratič, box 677. Vsi v Livingstone, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. uri dop.

"Rudeči prapori", šte. 87, Bentleyville, Pa.

Predsednik: Andrej Lovšin, b. 683; tajnik in blagajnik: Alojzij Humar, box 108. Vsi v Bentleyville, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu pri sobratu Jos. Milanichu.

"Naprej", šte. 88, Nokomis, Ill.

Predsednik: George Plahutnik, box 531; tajnik: Ivan Kranjc, box 672, Nokomis, Ill. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popold. pri sobr. J. Krains.

"Slovenec", šte. 89, Eckhart Mine, Md.

Predsednik: Anton Urbas, box 27, Valle Summit, Md.; tajnik: Franc Posenel, RFD. 1, Eckhart Mine, Md.; blagajnik: Anton Turk, b. 84, Eckhart Mine, Md. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. uri popold. pri sobr. Frank Potenel.

"Vatanite Bratje", šte. 90, Gross, Kans.

Predsednik: Ivan Erjavec, b. 52; tajnik Frank Homar, box 95; blagajnik: V. Ločnikan, box 25. Vsi Gross, Kansas. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Gorjanski hrib", št. 91, Greensburg, Pa.

Predsednik: Tomaž Šifer, b. 140; tajnik: Jos. Sume, R. 1, b. 6; blagajnik: Franc Pirc, R. 1, b. 6. Vsi Greensburg, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 10. uri dop. v Mrs. Mihevc dvorani v Haydensville.

"Združeni Slovani", šte. 92, Girard, Kans.

Predsednik: Anton Potiaček, R. 4, b. 133; tajnik: Frank Kravanja, R. 4, box 304; blagajnik: Karol Vodisek, RR. 4, b. 40. Vsi v Girard, Kans. — Seja vsako 3. ned. v mes. v dvorani G. M. Bošič, Edison.

"Znaga", št. 93, Bryant, Okla.

Predsednik: Louis Hrihar, b. 20, Bryant, Okla.; tajnik: Rudolf Pešar, R. 1, box 78, Weleetka, Okla.; blagajnik: Joseph Mernuh, box 90, Bryant, Okla. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Union Hall, Victoria Camp.

"Sv. Barbara", št. 95, Standardville, Utah.

Predsednik: Marko Petrič, b. 1621; tajnik: Leo Pirnat, box 1654; blagajnik: Jos. Brodnik, b. 1676. Vsi v Standardville, Utah. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prost. sobr. Joe Brodnik.

"Svobodni bratje", šte. 96, Duluth, Minn.

Predsednik: Ivan Pikuš, 9717 McCuen St.; tajnik: Frank Piškur, 523—97. Ave. W.; blagajnik: Karol Gerlovič, 226—98. Ave. W. Vsi v New Duluth, Minn. — Seja vsako 3. nedeljo v mesecu v prostorih sobr. J. Pikuš.

xx št. 97, Rhone, Pa.

Predsednik: Aloj. Grošelj, 322 Front St.; tajnik: Cyril Zavrl, 140 Espy St.; blagajnik: Mihael Jarh, 208 Pine St. Vsi v Rhone, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v prostorih Rudolf Paulič, 320 Front St.

"Slovenska Zdržištev", št. 98, Standard, Ill.

Predsednik: Ivan Starc, box 232; tajnik: Ivan Urbančič, box 302; blagajnik: Ignac Kukman, box 312. Vsi v Standard, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo ob 7.15 v dvorani Viljem Konstantine.

"Tiha Dolina", šte. 99, Herminie, Pa.

Predsednik: Frank Hrihar; tajnik: Frank Stermljan, box 287; blagajnik: Frank Vozel, b. 347. Vsi v Herminie, Pa. — Seja vsako 3. nedeljo v mes. pri sobr. Jos. Batis.

"Zvezda", šte. 100, Forest City, Pa.

Predsednik: Lorenc Kotar, box 246; tajnik Matija Kamin, box 491; blagajnik: Martin Muchitz, box 537. Vsi v Forest City, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v mestni dvorani.

"Združeni se Slovenec", šte. 101, Midway, Pa.

Predsednik: John Leskovec, box 78; tajnik: Martin Strupek, box 285; blagajnik: Jakob Rupnik, b. 462. Vsi v Midway, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani SNPJ.

"Vodnik", šte. 102, Farrell, Pa.

Predsednik: Jernej Okoru, box 672; tajnik: Frank Kramar, box 73; blagajnik: Jožef Germ, box 194. Vsi v Farrell, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo v mesecu ob 2. uri pop. v S. D. Domu, 1112 Beechwood Ave.

"S. Ana", št. 103, East Helena, Mont.

Predsednica: Helena Rus, box 27; tajnica: Ivana Andolisek, box 152; blagajnica: Marija Rigler, box 82. Vse v East Helena, Mont. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Fortinall Hall.

"Sv. Barbara", šte. 104, Luzerne, Pa.

Predsednik: Jožef Berlic, 871 Walnut St.; tajnik: Ant. Ozolnik, 868 Bennett St.; blagajnik: Joseph Šperik, 564 Bennett St. Vsi v Luzerne, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani "Firemen's Bldg."

"Rdeči Orel", št. 105, White Valley, Pa.

Predsednik: Frank Kern, S. R. box 88; tajnik: Anton Rosina, S. R. No. 1, box 142; blagajnik: Andrej Bogataj, S. R. box 12. Vsi v Export, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Kr. Slov. Domu, White Valley.

"Livada", št. 106, Bear Creek, Mont.

Predsednik: M. Rihar, b. 126; tajnik: Frank Golob, box 226; blagajnik: Jožef Tomič, box 68. Vsi v Bear Creek, Mont. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovenski Dom", št. 107, Homer City, Pa.

Predsednik: Filip Krašek, box 265; tajnik: Anton Glavan, box 275; blagajnik: Martin Kováč, R. 2, b. 97. Vsi v Homer City, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. N. D.

"Triglav", šte. 108, Chisholm, Minn.

Predsednik: Karol Prznik, 230 W. Pine St.; tajnik: Frank Podlugar, b. 714; blagajnik: Rudolf Robnik, 315 W. Spruce St. Vsi v Chisholm, Minn. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani Jan. Grašek.

"Nova Domovina", šte. 109, Cherokee, Kans.

Predsednik: Leopold Preložnik, box 273; tajnik: Ivan Teiban, b. 169; blagajnik: Frank Premok, box 21. Vsi v Cherokee, Kans. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovenska Navada", šte. 110, Hartford, Ark.

Predsednik: Frank Dolinšek, box 39; tajnik: Ivan Zimmerman, RFD 1, b. 2, West; blagajnik: Jos. Hrihar, box 1. Vsi v Hartford, Ark. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu pri sobr. J. Hrihar.

šte. 111, Duryea, Pa.

Predsednik: Ivan Grošelj, 276 Columbia St.; tajnik: Fr. Cahoven, 276 Columbia St.; blagajnik: Jakob Breclnik, 198 Cherry St. Vsi v Duryea, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v John Wasta Hall.

"Triglav", šte. 112, Detroit, Mich.

Predsednik: Anton Janetič, 519 Kern Ave.; tajnik: Jos. Bošič, 161 Victor Ave. H. P.; blagajnik: John Gerbec, McKay St. Vsi v Detroit, Mich. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v Victoria Hall, 424 Ferry Ave. E.

"Sloga", šte. 114, Blockton, Ala.

Predsednik: Joseph Resnik, Blockton, Ala.; tajnik: J. Kalovitz, W. Blockton, Ala.; blagajnik: John Kestnar, Hargrove, Ala. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobr. J. Kalovitz.

"Svoboda", št. 116, Willock, Pa.

Predsednik: Ivan Jauc, box 85; tajnik: Anton Sotler, box 212; blagajnik: Frank Knafele, b. 244. Vsi v Willock, Pa. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v dvorani Willock Social Ass'n.

"Za združenje", šte. 117, Broughton, Pa.

Predsednik: Mihael Mali, box 155; tajnik: John Dolinar, b. 25; blagajnik: Ivan Gitnik, box 186. Vsi v Broughton, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Sv. Barbara", št. 118, Fleming, Kans.

Predsednik: Joseph Gerant, RR 2, box 129, Pittsburg, Kans.; tajnik: Anton Skubic, RR 2, box 64, Pittsburg, Kans.; blagajnik:

Fr. Lino, RR 2, Cherokee, Kans. — Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v Pr. Spharjerji dvorani.

"Svoboda", št. 119, Jack's Ville, Kans.

Predsednik: Jakob Baloh, RR 8, box 88; tajnik in blagajnik: Jak Selak, RFD, No. 8, box 92, Vsi v Pittsburg, Kans.

"Slovenski Bratje", št. 120, Gilbert, Minn.

Predsednik: Frank Podrazil, box 94, Gilbert, Minn.; tajnik: Frank Press, box 627 Gilbert, Minn.; blagajnik: Jerney Maček, box 133, McKinley, Minn. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu.

"Zdruzeni Slovenci", št. 121, Little Falls, N. Y.

Predsednik: Frank Borštner; tajnik: Mr. Malevasic, box 327; blagajnik: Anton Mlinar, 3 Cord St. Vsi v Little Falls, N. Y. Seja vsaka prvo nedeljo v mesecu.

"Jugoslavija", št. 122, Imperial, Pa.

Predsednik: Joseph Ule, box 91; tajnik: Anton Tazarij, box 62; blagajnik: Jakob Dolinar, box 226. Vsi v Imperial, Pa. — Seja vsako 2. ned. ob 10 uri dop. v Slov. Domu.

"Lincoln", št. 123, Springfield, Ill.

Predsednik: John Goršek, 414 W. Hay St.; tajnik: Josef P. Kren, 1900 E. Stuart St.; blagajnik: Anton Kužnik, 1201 So. 19th St. Vsi v Springfield, Ill. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Zlata Zarja", št. 124, Primero, Colo.

Predsednik: Ivan Tomšič, box 461; tajnik: Luka Lipold, box 160; blagajnik: Luka Bergant, box 411. Vsi v Primero, Colo. Seja vsako 2. ned. v mes.

"Rozna Dolina", šte. 125, Burdine, Pa.

Predsednik: John Markovita, b. 243, Burdine, Pa.; tajnik: Vincenc Vidmar, box 41-M, Presto, Pa; blagajnik: Ignac Krek, box 67, Presto, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. dvorani.

"Sv. Barbara", št. 126, Cleveland, Ohio.

Predsednik: Anton Bekal, 727 E. 157. St.; tajnik: Frank Buzaršič, 15702 Holmes Ave.; blagajnik: Martin Smrke, 14605 Darwin ave. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako 2. ned. v mes. v Slov. Domu.

"Slovenski Bratje", št. 127, Irwin, Pa.

Predsednik: Valentin Bohinc; tajnik in blag.: Matevi Bregnik, RFD, 2, b. 184. Vsi v Irwin, Pa. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu.

"Slovenski Bratje", št. 128, Indianapolis, Ind.

Predsednik: Louis Banič; tajnik: Louis Sašek, 913 Ketchen St.; blagajnik: George Nekar, 711 Varman Ave. Vsi v Indianapolis, Ind. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu v S. N. Domu.

"Sv. Barbara", št. 130, Eveleth, Minn.

Predsednik: Anton Rahne, b. 173; tajnik: Ant. Frits, 110 Grand Ave; blagajnik: John Rahne, 425 Fill ave. Vsi v Eveleth, Minn. Seja vsako 2 ned. v mes. v Moose dvorani.

"Sv. Barbara", št. 131, Calumet, Mich.

Predsednik: John Taster; tajnik: Joseph Weiss, 26 5th St. (Tamarach); blagajnik: Joseph Srebrnjak, 511 6th St. Vsi v Calumet, Mich.

"Prvi Maj", št. 132, New Alexandria, Pa.

Predsednik: Fr. Medvešek; tajnik: Joseph Zura; blagajnik: Ivan Galle. Vsi v New Alexandria, Pa., RFD, 1, box 161.

"Zarja Svoboda", št. 133, Leadville, Colo.

Predsednik: Ivan Stubler; tajnik: Mark Popović; blagajnik: Frank Fertuna. Vsi v Leadville, Colo., box 359. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Slovenec", šte. 134, Vandling, Pa.

Predsednik: John Kamina, b. 142; tajnik: John Skrbec, box 217; blagajnik: Joseph Jerin, box 88. — Vsi v Vandling, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slavček", št. 135, Oak View, Colo.

Predsednik: John Strumbel; tajnik in blagajnik: Alojzij Zupan, box 34. Vsi v Oak View, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Ojsterca", št. 136, Dietz, Wyo.

Predsednik: John Povšnar; tajnik: Ivan Pečovnik; blagajnik: Fr. Voler. Vsi box 52, Dietz, Wyo.

"Sava", št. 138, Somerset, Colo.

Predsednik: Josip Kral, box 42; tajnik: Alojzij Zumeč, box 157; blagajnik: Mihael Nemeš, box 134. Vsi v Somerset, Colo. — Seja vsako 1. ned. v mes. v Somerset Hall.

"Zdruzeni Sobratje", št. 39, Universal, Pa.

Predsednik: Ivan Demšar, box 204; tajnik: Pavel Kokal, box 172; blagajnik: Tom. Previc, b. 12. Vsi v Universal, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. dvorani.

"Slovenski Bratje", št. 140, Pineville, Minn.

Predsednik: Fr. Moše, box 21; tajnik: August Filipčič, box 57; blagajnik: Val. Besek, b. 21. Vsi v Pineville, Minn. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri Aug. Filipčič.

"Priatelj delavcev", šte. 141, Sublet, Wyo.

Predsednik: John Janiček, b. 126; blagajnik: Max Robnik, b. 93. Vsi v Sublet, Wyo. — Seja vsako 2. nedeljo v mesecu ob 2. uri popol. v Fr. Cizey dvorani.

"Zapadni Vri", št. 142, Winter Quarters, Utah.

Predsednik: Vincenc Rannikar, box 191; tajnik: Frank Markosek, b. 87; blagajnik: Leo Kosa, box 116. Vsi Winter Quarters, Utah. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Zvon", št. 143, Dodson, Md.

Predsednik: Luka Smerdel; tajnik: Max Selak, box 45; blagajnik: Anton Zakel, b. 14. — Vsi v Dodson, Md. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v hiši šte. 24.

"Slovensko-Hrvatski Bratje", št. 144, Grayslanding, Pa.

Predsednik: Anton Radica; tajnik: Frank Pelan, b. 145, Martin, Pa.; blagajnik: Martin Ziglar, b. 552, Manosontown, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v M. Ziglar dvorani.

"Sv. Barbara", št. 145, Joliet, Ill.

Predsednik: Frank Hočvar, 1120 N. Broadway; tajnik: Alojzij Martinčič, 1410 Center St.; blagajnik: Ivan Zaletel, 1503 N. Hickory St. Vsi v Joliet, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v stari šoli.

"Sobratje naprej", št. 146, Penns. Sta., Pa.

Predsednik: Simon Grozel, box 123; tajnik: Tomaž Salamon, b. 123; blagajnik: Frank Pittner, box 104. Vsi v Penn. Sta., Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovenski bratje", št. 147, Frontenac, Kans.
Predsednik: Ivan Tratar, box 97; tajnik: Ana Slapšek, box 809; blagajnik: Karol Slapšek, box 267. Vsi v Frontenac, Kans. — Seja vsako 3. nedeljo v mesecu.

"Narodna Zmaga", št. 148, Cuddy, Pa.

Predsednik: John Domitrovič, b. 61; tajnik: Matija Galičič, box 207; blagajnik: Lovrenc Basel, box 131. Vsi v Cuddy, Pa. Seja vsako 2. nedeljo v mesecu ob 2 uri popold. pri sobratu L. Basel.

"Sloga", št. 149, East Palestine, Ohio.

Predsednik: Jakob Istenič, 436 E. Martin St.; tajnik: John Božič, P. O. box 152; blagajnik: Anton Cop, 419 Clark St. Vsi v East Palestine, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. uri pop.

"Slovani", št. 150, Slovan, Pa.

Predsednik: Mih Klenovšek, box 269, Atlasburg, Pa.; tajnik: John Pirh, box 77, Slovan, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Postojnska Jama", št. 151, Delagua, Colo.

Predsednik: John Lipce, box 78; tajnik: Andrej Milavec, box 68; blagajnik: Anton Fatur, box 42. Vsi v Delagna, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Union Hall.

"Napredni Radnici", šte. 152, Johnstown, Pa.

Predsednik: Karol Ludban; tajnik: Viktor Horvat, 628 Maple Ave.; blagajnik: Felix Hadary, 628 Maple Ave.; Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Rudeci Prapor", šte. 153, Southview, Pa.

Predsednik: Frank Tomazič, b. 106; tajnik: Peter Perenič, b. 126; blag. Anton Struna, b. 12. Vsi v Southview, Pa. Seja vsako 2. nedeljo v mesecu ob 4. uri popoldne v Slov. Nar. Domu.

"Jugoslavija", št. 154, Sugarite, N. Mex.

Predsednik: Ivan Krah, b. 116; tajnik: Fr. Lukančič, b. 58; blagajnik: Anton Podboj, box 8, v Sugarite, N. Mex.

"Jugoslavija", šte. 155, Klein, Mont.

Predsednik: Max Poljak, b. 13; tajnik: John Vertip, b. 40; blagajnik: Matt Vertin, b. 40. Vsi v Klein, Mont. — Seja vsako drugo ned. v mes. v Union Hall.

"Sopek Vijolice", šte. 156, Reitz, Pa.

Predsednik:; tajnik: Joseph Čermelj, b. 25, Reitz, Pa.

Opomba: Tajnike društev, ki nasujejo kakšno pomoto, istotako tistih, katerih društveno poročilo je pomanjljivo, prosim, da mi nemudoma sporoče, da se nedostaki v imeniku ki iside prihodnje, popravijo.

S. sobratskim pozdravom
Blaz. Novak, tajnik S. D. P. Z.

KDO VE?

Pred par tedni smo v tem listu priobčili apel Antonije Orešnik iz Polzela pri Celju, ki želi izvedeti, kje se nahaja njen soprog Paul Orešnik, od katerega ni dobila glasu že več let. Sedaj je nam poslala pismo z nekaterimi podrobnostmi, katerega tu priobčujemo, tiste, katerim je o gori omenjenem rojaku kaj znano, pa prosimo, naj nam to sporoče. Pismo se glasi:

Polzela pri Celju, 8. dec. 1919.

Upravništvu Proletarca:

Prejela sem Vaše pismo z dne 24. oktobra, v katerem želite zvedeti več podrobnosti o mojem soprogu, in se Vam zanj srčno zahvaljujem.

Moj mož Paul Orešnik je odšel od tukaj v jeseni 1. 1911. Prvo mesto v Ameriki, kamor je potoval, je bilo Johnstown, Pa. Bil je član podporne organizacije Delavec v Conemaugh, Pa.

Koncem leta 1912 je odšel v St. Paul, Minn. Delal je v pivovarnah in bil je tudi izučen mesar. Stanoval je, dokler sem še dobivala pisma od njega, v Cambria City pri Leo Kosmelju. Zadnje pismo sem prejela okoli božiča leta 1915, od takrat pa ne dobim od njega nobenega glasu. Star je okoli 53 let.

Njegov naslov v St. Paulu je bil 327 W 7th St. Prosim Vas prav lepo, da v slučaju, da zveste kaj o njem, takoj sporočite. — Antonija Orešnik."

V Kanadi so odpravili vojno prohibicijo.

V Angliji so cene živiljskih potrebščin od leta 1914 poskočile za 130 odstotkov.

Iz založbe Socijalne Matice v Ljubljani smo te dni prejeli nekaj zvezkov socialistične revije "DEMOKRACIJA" in druge brošure, ki jih priporočamo v naročitev.

SEZNAM IN CENE

Peter Bezruč: "Šleske pesmi", iz češčine prevel Fran Albrecht.....	\$.75
Dr. Oto Bauer: "Pot k socializmu", priredil Filip Uratnik.....	.30
Alojzija Štebi: "Demokratizem in ženstvo".....	.20
"Pogled v novi svet".....	.15
"Demokracija" (socialistična revija) 1—3 zvezek.....	.25
"Demokracija" " " 4—7 zvezek.....	.25
"Demokracija" " " 8—12 zvezek.....	.50
Nadalje priporočamo v naročitev:	
Ethbin Kristan: "Svetovna vojna in odgovornost socializma".....	.80
Ethbin Kristan: "V novo deželo".....	.30
"Katoliška cerkev in odgovornost socializma".....	.20

—Ako še niste, pošljite naročilo takoj za—

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR 1920

—STANE 65c—

V zalogi imamo še nekaj iztisov koledarja letnika 1919. Če ste ljubitelji dobrega povestnega gradiva, ga naročite.

Naročilom priložite money order, gotovino, ali pošne znamke.

Naslov: **PROLETAREC** 3639 W. 26th St.
CHICAGO, ILL.

"Zgodovina človeštva od megljenih dni njegovega prvega pojava, pa do te ure je nepobiten dokaz večne nezadovoljnosti. Kajti ta zgodovina je neprekinjena veriga izprememb, ki jih je človeštvo hotelo, a preko katerih je hotelo nove izpremembe, čim je doseglo tiste, ki jih je naprej hotelo.

Bodimo zadovoljni, da ni absolutne zadovoljnosti . . ."—E. Kristan v brošuri "V novo deželo". Naročite jo; stane le 30c.

Kdor ničesar ne ve in ne ve, da ničesar ne ve, je norec. Izogni se mu!

Kdor ničesar ne ve in ve, da ničesar ne ve, je skromen. Pouči ga!

Kdor kaj ve in ne ve, da kaj ve, ta spi. Zdrami ga!

Kdor kaj ve in ve, da kaj ve, je modrijan. Sledi mu!

Arabski pregovor.

NOVOST!

PRAVI VREMENSKI PROROK.

SAMO \$2.25

To je barometer v obliki male hiše švicarskega sloga, ki vam pove vremensko stanje za 24 ur naprej. To ni igrača, ampak znanstveno konstruiran instrument in deluje avtomatično pod pritiskom zraka. Ta mala hišica ima 4 okna, dva na pročelju in dva ob straneh. Ima tudi dvoje vrat skozi katere prihajajo številke naznanjajoč vremenske spremembe. Med vratmi je barometer, ki vam prikazuje stanje temperature. Na levi strani nad vratmi hišice je kukavica in na vrhu pročelja hiše je dekoracija z jelenovo glavo. Z eno besedo, to je krasen izdelek, interesanten za vsako hišo. Natančne instrukcije pošljemo z vsakim naročilom.

NE POŠILJAJTE DENARJA NAPREJ. Izrežite ta oglas in ga pošljite zaeno s 25c za pošiljalne stroške na spodnji naslov. \$2.25 boste plačali potem, ko prejmete ta predmet. Pišite takoj, dokler zaloga ne poide.

VARIETY SALES COMPANY,
Dept. 469 E. 1136 Milwaukee Ave., Chicago, Ill.

Kašelj in prehlad se nahajata sedaj skoro povsod. Se znebiti tega in vstaviti nadaljne bolezni, vzemite **Severa's Balsam for Lungs** (Severov Balsam za pljuča), ki je izvrstno zdravilo za kašelj in prehlad. Cena je 25c in 50c.

Influenca in celo najmanjši prehlad bi se ne sme zanemariti. **Severa's Cold and Grip Tablets** (Severove tablete zoper prehlad in grip) so priporočljive za zdravljenje teh bolezni. Cena je 30 centov in 2c davka.

Glavobol navadno zahteva hitro pomoč. Da se to doseže en ali dve **Severa's Tablets for Headache and Neuralgia** (Severove tablete zoper glavobol in nevralgijo) zadostuje. Poskusite jih. Cena 25 centov in 1c davka.

Žene in dekleta so navadno podvržene raznim boleznim in nerednostim vsled njih seksualnosti. **Severa's Regulator** (Severov Regulator se je že večkrat izkazal dober pri zdravljenju teh bolezni. Cena je \$1.25 in 5c davek.

Jokajoči otroci navadno trpe vsled kakšne nerednosti v njih delikatnem sistemu. Dati bi se moralo pozornost in ozdraviti. **Severa's Soothing Drops** (Severove Kroglice za otroke) so velik prijatelj marsikateri materi v takih slučajih otročje bolezni. Cena 25 centov in 1 cent davek.

Navadna zaprtnica povzroča mnogokrat omotico, vzdiganje, zlatenico, in druge jeterne bolezni, katere se izgube ako se vživa **Severa's Liver Pills** (Severove jeterne kroglice). Te deluje pravilno in točno. Cena je 25 centov in 1c davka.

Srbečine izpahki, poznane pod imenom navadne srbečine, ogrci, lišaji in druge srbeče bolezni navadno hitro preidejo ako se rabi **Severa's Skin Ointment** (Severovo mazilo za kožne bolezni). To zdravilo prinese zadovoljno pomoč in ohladi srbečine. Cena 50 centov in 2 centa davek.

Mazilo za rane katero hitro zdravi in dobro za rane, turove, opečenje, opalenje, vreže in zagulke naj bi se imelo vsaki hiši. **Severa's Healing Ointment** (Severovo zdravilno mazilo) popolnoma odgovarja na te zahteve. Cena je 25 centov in 1c davka.

Slaba prebava slabi človeka, in sledi jej zaprtnica ter migrena. **Severa's Balsam of Life** (Severov življenski balzam) je namejen, da prežene take bolečine. Ojači ves sistem in vredi čreva. Cena je 85c in 4c davek.

Za grgljanje ali izpiranje nosnic v prehladu ali ob influenci priporočamo, da rabite **Severa's Antiseptol** (Severov Antiseptol). Je prijazno vrejeno nalašč za gori navedene svrhe. Zdravi membrano kožico. Cena 35 centov in 2 centa davek.

Oslabeli živci so večkrat vzrok nervoznosti, zgubo spanca, histeričnih in nervoznih sunkov. Ako želite ojačiti vaš živci sistem vzemite **Severa's Nervoton** (Severov Nervoton). To je izvrstno zdravilo in tonika. Cena je \$1.25 in 5 centov davka.

KOLENDAR ZASTONJ!

Tudi letos smo razposlali veliko število Severovih Slovenskih koledarjev, našim lekarnarjem v različne kraje, da ji razdele ljudem zastonj. Uprašajte za koledar pri vašem lekarnarju, ali pa pišite naravnost nam.

Severov Almanah za Slovence

leto 1920

prekaša vse naše prejšnje izdaje. Barvane platnice je že marsikdo pohvalil, ki je videl ta almanah. Njegova vsebina nareja to izvrstno ročno knjigo. Povejte vašim prijateljem o tem almanahu.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

Liniment,

bi morali imeti v vsaki hiši za takojšnjo uporabo v slučajju potrebe. **Severa's Gothard Oil** (Severovo Gothardsko olje) imejte pri rokah, ker to se je vedno izkazalo izvrstno kot liniment. Cena je 30 in 60 centov in 2 ali 3c davek.

Lepe lase

polne življenja in krasu zalšajo vsako osebo možkega ali ženske. Poskusite s **Severa's Hair Pomade** (Severovo mazilo za lase) enkrat ali dvakrat v tednu. To je izvrstna zmes. Cena 25 centov in 1c davek.

Nečista kri navadno povzroči, da se izpahnejo razni mazulji in druge bolečnosti, katere bi se navadno moralo odpraviti s uporabo zmesi, katere namen je izčistiti vašo kri. **Severa's Blood Purifier** (Severov Kričistilec) nareja to delo. Cena je \$1.25 in 5 centov davka.

Zdravilno milo za kožo, ki se tudi lahko uporablja za navadno toaletto pri kopanju in za lepšanja barve, naj bi imeli vsaki hiši. **Severa's Medicated Skin Soap** (Severovo zdravilno milo za kožo) popolnoma opravi za vse enake potrebe. Cena je 25c.

Hrbotbol je največkrat povzročen povodom obistnih nerednosti. In je za tak slučaj **Severa's Kidney and Liver Remedy** (Severovo zdravilo za obisti in jetra) naj bi se vživalo, za točno in hitro odpomoč. Cena je 75 centov in \$1.25, in 3-ter 5 centov davek.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Kašelj

Je znan kot eden najbolj znanih znakov, ki spremlja prehlad, gripo in kadarkoli so prizadete cevi sapnika. Zato potrebujete zdravilo, ki bo olajšalo vnetje in na ta način ustavilo vzmernjenje ter kašelj. Nobeno zdravilo ni boljše, kakor

Severa's Balsam for Lungs

(Severov Balsam za pljuča), ki je dobro poznan iz leta 1881, kot vsešno zdravilo za zdravljenje prehlada, hripavosti in kašlja, zlasti če izhaja iz vnetja sapnih cevi, krčnih napadov in influence. Cena 25c in 1c davka, ali 50c in 2c davka, v vseh lekarnah.

Severov almanah za Slovence za leto 1920 zastavlja Vprašajte zanj svojega lekarnika.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni
in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačna — plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popoldne; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicagoa ličeči bolniki naj pišejo slovensko.

SLOVENCI

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI POD- PORN JEDNOTL

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$4.00, pol leta pa \$2.00.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v "Illirija dvorani", 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

Kadar ...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim starijskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starim krajem,

obrnite se na

Leo Zakrajšek-a

70-9th Ave.

NEW YORK, N. Y.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.

Mi pošiljamo denar v vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,
in
druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljatve garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,

CHICAGO, ILL.

J. F. Štepina, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.